

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tereza Brandejsová

Rodičovská odpovědnost v mezinárodním

právu soukromém

se zaměřením na význam nové unijní úpravy

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Marta Zavadilová, Ph.D.

Katedra: obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 05. 06. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 112 170 znaků včetně mezer.

Tereza Brandejsová

V Praze dne 05. 06. 2024

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Martě Zavadilové, Ph.D. za odborné vedení, konzultace při psaní práce a za veškeré rady a připomínky, které mi v průběhu poskytla. Dále také děkuji celé své rodině za podporu nejen při psaní této práce, ale i během celého studia. Zvláštní poděkování patří také mé mamince za odbornou a jazykovou korekturu práce.

Obsah

Úvod.....	1
Seznam použitých zkratk.....	2
1 Prameny právní úpravy rodičovské odpovědnosti v mezinárodním právu soukromém...3	
1.1 Unijní úprava	3
1.2 Mezinárodní smlouvy	3
1.3 Česká vnitrostátní úprava	4
2 Definice pojmů.....	4
2.1 Rodičovská odpovědnost.....	5
2.2 Hraniční určovatel	6
2.2.1 Obvyklý pobyt.....	7
3 Nařízení Brusel II ter.....	9
3.1 Oblast působnosti	9
3.2 Příslušnost ve věcech rodičovské odpovědnosti.....	11
3.2.1 Obecná příslušnost	11
3.2.2 Zvláštní příslušnost	12
3.3 Mezinárodní únos dítěte	28
3.4 Uznání a výkon cizích rozhodnutí	31
3.5 Spolupráce ve věcech rodičovské odpovědnosti	33
3.6 Vztah k jiným nástrojům	35
3.6.1 Vztah k mnohostranným úmluvám	36
3.6.2 Vztah k Haagské úmluvě z roku 1996	37
4 Vliv nového nařízení Brusel II ter.....	37
4.1 Změny vlivem nařízení Brusel II ter.....	37
Závěr.....	43
Seznam použitých zdrojů	44
Rodičovská odpovědnost v mezinárodním právu soukromém Abstrakt.....	46
Parental responsibility in private international law Abstract	47

Úvod

Tématem diplomové práce je rodičovská odpovědnost v mezinárodním právu soukromém se zaměřením na význam nové unijní úpravy. Téma jsem si vybrala ke zpracování, protože díky novému unijnímu nařízení Brusel II ter, které je účinné od 1. 8. 2022, je daná problematika velmi aktuální.

V první kapitole uvádím základní prameny, které problém rodičovské odpovědnosti upravují, tedy jak unijní prameny, tak mezinárodní smlouvy a vnitrostátní úpravu. Dále jednotlivé prameny rozebírám, se značným důrazem na nařízení Brusel II ter, kterým se nadále zabývám i v samostatné třetí kapitole a kterému je tato práce věnována. Ve druhé kapitole definuji nejdůležitější pojmy, které používám v průběhu celé práce, jako je rodičovská odpovědnost, hraniční určovatel nebo obvyklý pobyt. Zároveň s definicí pojmů uvádím, proč je konkrétní pojem pro toto téma důležitý. Třetí kapitola, která je stěžejní kapitolou této práce, je nejobsáhlejší a zaměřuje se na nařízení Brusel II ter, na jeho celkový rozbor, porovnání a vztah s jinými nástroji. Poslední čtvrtá kapitola je věnována porovnání nařízení Brusel II ter s původním nařízením Brusel II bis, kde uvádím konkrétní rozdíly a změny, které nová úprava přinesla.

Jako základní výzkumnou otázku mé práce jsem si položila otázku: „Co přinesla nová unijní úprava?“ Na což navazují dílčí výzkumné otázky: „Co je to obvyklý pobyt dítěte? Jak je nové unijní nařízení koncipováno a co obsahuje? Jaký je vztah mezi nařízením a dalšími prameny?“

Pro psaní diplomové práce jsem použila metody deskripce, analýzy, syntézy a komparace.

Seznam použitých zkratek

- Brusel I bis = nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech;
- Brusel II = nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti za děti obou manželů;
- Brusel II bis = nařízení Rady Evropské Unie 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti;
- Brusel II ter = Nařízení Rady Evropské Unie 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí;
- ESD = Evropský soudní dvůr;
- OSN = organizace spojených národů;
- SDEU = soudní dvůr Evropské Unie;
- SFEU = smlouva o fungování evropské unie;
- ZMPS = zákon o mezinárodním právu soukromém;
- ZŘS = zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

1 Prameny právní úpravy rodičovské odpovědnosti v mezinárodním právu soukromém

1.1 Unijní úprava

Pro Českou republiku, jakožto člena Evropské unie, jsou závazná všechna nařízení dle smlouvy o fungování Evropské unie, dále v textu jen jako SFEU.¹ Dle §2 zákona o mezinárodním právu soukromém, neboli ZMPS, mají před vnitrostátními předpisy aplikační přednost právní předpisy Evropské unie.²

S ohledem na rodičovskou odpovědnost jsou relevantní nařízení z roku 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí, známé také jako Brusel II ter, kterému je tato práce věnována, okrajově pak nařízení o výživném. Dále je také možné zmínit nařízení o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností z roku 2008, které nařízení Brusel II ter doplňuje v rozsahu vyživovací povinnosti, protože na tu se nařízení Brusel II ter nevztahuje.³

1.2 Mezinárodní smlouvy

Česká republika je vázána mezinárodními smlouvami, které jsou vyhlášené a ratifikované a mají aplikační přednost před zákonem, což vyplývá již z článku 10 Ústavy České republiky.⁴ Patří sem jak smlouvy dvoustranné, tak smlouvy mnohostrané. Mezi mnohostranné mezinárodní smlouvy vážící se k rodičovské odpovědnosti patří zejména Haagská úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí z roku 1996, která je normou kolizní. Dalšími mezinárodními smlouvami upravujícími rodičovskou odpovědnost, kterými je Česká republika vázána, jsou například Haagská úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980, č. 34/1998 Sb., která jak už název napovídá, řeší situaci přeshraničních únosů dětí, dále Newyorská Úmluva o právech dítěte z roku 1989,

---

¹ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. 9. vydání. Plzeň. ISBN 978-80-7380-889-1, s. 54.

² Zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém, §2.

³ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr (2022) Op. Cit. Pozn. 1, s. 370.

⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb., čl. 10.

č.104/1991 Sb., Evropská úmluva o výkonu práv dětí z roku 1996, č. 54/2001 Sb. nebo Štrasburská Úmluva o styku s dětmi z roku 2003, č. 91/2005 Sb.⁵

Co se týče kolize mezinárodních smluv a právních předpisů Evropské Unie, pokud není přednost v konkrétní normě přímo upravena, použije se pro určení přednosti SFEU nebo Vídeňská úmluva o smluvním právu, která je stěžejní pro mezinárodní právo veřejné.⁶ Kolize Haagské úmluvy o ochraně dětí z roku 1996 a nařízení Brusel II ter je upravena přímo v nařízení v jeho 97. článku. Tento článek uvádí, že se použije nařízení (s výjimkou v odst. 2 článku 97) v případě, kdy dané dítě má obvyklý pobyt na území členského státu.⁷ Podrobněji se jejich vzájemným vztahem zabývám ve třetí kapitole této práce.

1.3 Česká vnitrostátní úprava

V Českém vnitrostátním právním řádu je stěžejním pramenem mezinárodního práva soukromého, a tedy i pramenem upravující rodičovskou odpovědnost, zákon o mezinárodním právu soukromém, z roku 2012, č. 91/2012 Sb.⁸

Poměry mezi rodiči a dětmi jsou upraveny v § 53 ZMPS a následujících paragrafech. Pravomoc ve věcech výživy, výchovy a péče o nezletilé je upravena v § 56 ZMPS, který zakládá pravomoc českých soudů v případě, že dítě má obvyklý pobyt v České republice nebo je jejím státním občanem, a v případě, že neexistuje úprava v předpisu Evropské Unie, tedy obsahuje aplikační přednost unijního práva.⁹ V § 57 ZMPS je poté upraveno určení rozhodného práva, které se určí podle Haagské úmluvy z roku 1996, která obsahuje univerzální kolizní normy, kterými nahrazuje vnitrostátní úpravu.¹⁰

2 Definice pojmů

Pro úplnost je třeba nejprve definovat některé základní pojmy, které se dále budou četně vyskytovat a které jsou stěžejní pro tuto práci. Mezi hlavní pojmy patří zejména slovní spojení rodičovská odpovědnost, hraniční určovatel a obvyklý pobyt.

⁵ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr (2022) Op. Cit. Pozn. 1, s. 353.

⁶ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr (2022) Op. Cit. Pozn. 1, s. 61.

⁷ Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 97.

⁸ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr (2022) Op. Cit. Pozn. 1, s. 53.

⁹ Zavadilová, Nováková. In: PAUKNEROVÁ, Monika; ROZEHNALOVÁ, Naděžda a ZAVADILOVÁ, Marta. Zákon o mezinárodním právu soukromém Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2013. ISBN 978-80-7478-368-5., s. 371.

¹⁰ Zavadilová, Nováková (2013) Op. Cit. Pozn. 9, s. 392.

2.1 Rodičovská odpovědnost

Termín rodičovská odpovědnost, někdy také používaný jako rodičovská zodpovědnost, značí vztah rodiče a dítěte, přesněji řečeno práva a povinnosti rodiče vůči dítěti. Rodič je zde tedy jak v postavení povinného, kdy má povinnost o dítě pečovat a plnit například vyživovací povinnost, má ale zároveň i určitá oprávnění vůči dítěti, jako například právo na styk s dítětem. Termín rodičovská odpovědnost jako takový není nikde přímo definovaný, je pouze vymezeno, co tento pojem obsahuje.

V Českém právním řádu je termín rodičovská odpovědnost používán v občanském zákoníku, kde opět není definován, pouze vymezuje práva a povinnosti. „Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.“¹¹ Dítětem se v občanském zákoníku myslí fyzická osoba do věku 18 let. Rodičovská odpovědnost v sobě, jak již bylo zmíněno, nese jen povinnosti, ale i práva rodiče. Jedním z těchto práv uvedených výše je právo rodiče na styk s dítětem. Rodiči nelze bránit ve styku s dítětem, a to ani druhým rodičem dítěte, ani třetí osobou. Nutno však dodat, že právo na styk s dítětem je právem omezeným, neboť se mohou vyskytovat případy, kdy bude styk rodiče s dítětem rodiči odepřen soudně, například při porušení povinnosti vůči dítěti nebo nějakého právního předpisu. Dle občanského zákoníku přísluší rodičovská odpovědnost oběma rodičům stejnou měrou a má ji v plném rozsahu každý z rodičů, kterému nebyla omezena nebo který jí nebyl zbaven. V případě, že soud rozhodne o omezení svéprávnosti rodiče, rozhodne spolu s tím vždy i o jeho rodičovské odpovědnosti.¹² V případě, že není ani jeden rodič s rodičovskou odpovědností, jmenuje soud dítěti poručníka, ten vykonává povinnosti a práva místo rodičů. Když je rodičovská odpovědnost obou rodičů pouze omezena, jmenuje soud dítěti opatrovníka.¹³

V nařízení Brusel II ter je rodičovská odpovědnost definována ve druhém článku první kapitoly jako „veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, ze zákona nebo právně závaznou

---

¹¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §858.

¹² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §865.

¹³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §878.

dohodou, včetně práva péče o dítě a práva na styk s dítětem.“¹⁴ V návaznosti na definici rodičovské odpovědnosti je v nařízení dále definováno právo péče o dítě, právo na styk s dítětem a protiprávní přemístění nebo zadržení. Pojem rodičovská odpovědnost ve světle nařízení je širším pojmem, než podle českého vnitrostátního práva. Podle oblasti působnosti nařízení jsou v tomto případě pod pojem rodičovská odpovědnost zahrnuty i instituty pěstounské péče, péče třetí osoby a institucionální péče.¹⁵ Pro použití nařízení je třeba, aby byl vždy přítomný tzv. přeshraniční prvek. Přeshraničním prvkem v rodičovské odpovědnosti bývá nejčastěji pobyt rodičů (případně jednoho rodiče) v jiném státě, než se nachází dítě, tedy za hranicemi. K tomuto může docházet přirozeně, kdy například dítě žije s jedním z rodičů a druhý rodič žije v zahraničí, nebo když dítě žije v zahraničí, například za účelem studia. Bohužel však dochází i k tomu, že jeden z rodičů odcestuje s dítětem do zahraničí bez vědomí nebo dokonce proti vůli druhého rodiče. V takovém případě pak hovoříme o mezinárodním únosu dítěte, kdy je omezeno rodičovské právo rodiče vůči dítěti činem druhého rodiče. Přeshraničním únosům bude dále věnována samostatná podkapitola.

2.2 Hraniční určovatel

Hraničním určovatelem je v mezinárodním právu soukromém ukazatel, neboli nějaká skutečnost, díky které lze určit právo, tedy vybrat, jakým právním řádem se bude konkrétní vztah řídit. Hraniční určovatelé jsou typickými prvky kolizní normy, protože kolizní normy, neobsahují konkrétní práva nebo povinnosti, ale pouze odkazují na právní řád, který má být použit.¹⁶ Hraničním určovatelem je pak vždy skutečnost, která je v daném případě pro právní poměr významná nebo která souvisí s některým z prvků právního poměru. Podle toho, o kterou z výše uvedených skutečností jde, dělíme hraniční určovatele na různé druhy.¹⁷ Hraničních určovatelů může být v jednom případě použito více, ať už alternativně, kumulativně, nebo může být stanoven tzv. náhradní hraniční určovatel, který se použije v případě, že primární hraniční určovatel z nějakého důvodu selže a nemůže tak být použit.¹⁸

Jedním z nejběžnějších hraničních určovatelů je obvyklý pobyt, který je více rozveden dále. Mezi hraniční určovatele, které se váží k jiným významným skutečnostem

---

¹⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 1, čl. 2, odst. 2.

¹⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 1, čl. 2, odst. 2.

¹⁶ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr (2022) Op. Cit. Pozn. 1, s. 118.

¹⁷ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr (2022) Op. Cit. Pozn. 1, s. 120.

¹⁸ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr (2022) Op. Cit. Pozn. 1, s. 122.

pro právní poměr, patří například *lex electa* – volba práva účastníky řízení, nebo *lex fori* – místo podle sídla soudu, kde se vede řízení.¹⁹

2.2.1 Obvyklý pobyt

Obvyklý pobyt je jedním z hraničních určovatелů používaných v mezinárodním právu soukromém. Hraničním určovatелům obecně je věnovaná předchozí podkapitola výše. Pojem obvyklý pobyt je v ZMPS běžně používán, přestože v něm není přímo definován.²⁰ Nařízení Brusel II ter z kritéria obvyklého pobytu vychází, hojně ho používá, nicméně ho také výslovně nedefinuje. Jedná se o obecný hraniční určovatel, který se použije, když není uvedeno, že se použije jiný.

K návrhu Bruselské úmluvy II, která nikdy nevstoupila v platnost, byla španělskou expertkou sepsána průvodní zpráva, známá podle jména své autorky jako zpráva Borrás,²¹ kde byl pojem obvyklý pobyt definován jako „místo, kde s přihlédnutím ke všem relevantním skutečnostem pro určení takového obvyklého pobytu, má osoba své trvalé či obvyklé centrum zájmů.“²²

SDEU se v souvislosti s nařízením Brusel II bis zabýval výkladem pojmu obvyklý pobyt několikrát, a to například při interpretaci pojmu obvyklý pobyt dítěte, čímž ho odlišil od pojmu obvyklý pobyt dospělé osoby.²³ Rozsudek SDEU z roku 2009 C-523/07 známý jako rozsudek „A“ se věnoval případu, kdy se matka přestěhovala se svými dětmi ze Švédska do Finska, kde rodina žila v obytných vozech, a děti nechodily do školy. Matka se po čase vrátila zpět do Švédska a děti nechala v péči sestry jejich nevlastního otce. Finské orgány rozhodly o umístění dětí do pěstounské péče, matka proti tomuto rozhodnutí podala návrh na zrušení, přičemž namítala nepřislušnot finských soudů s odůvodněním, že děti mají švédské občanství a mají ve Švédsku i trvalé bydliště. Finský nejvyšší soud se na Evropský soudní dvůr obrátil s předběžnou otázkou výkladu pojmu obvyklý pobyt dítěte dle čl. 8 odst. 1 a čl. 13 odst. 1 nařízení Brusel II bis pro případ, kdy má dítě trvalé bydliště v jiném

---

¹⁹ KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr (2022) Op. Cit. Pozn. 1, s. 120.

²⁰ PFEIFFER, Magdalena. Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7, s. 60.

²¹ PFEIFFER, Magdalena (2013) Op. Cit. Pozn. 20, s. 72.

²² Explanatory Report on the Convention, drawn up on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Matrimonial Matters (approved by the Council on 28 May 1998) prepared by Dr Alegria Borrás Professor of Private International Law University of Barcelona. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A51998XG0716>. [cit. 2024-02-11], bod 32.

²³ PFEIFFER, Magdalena (2013) Op. Cit. Pozn. 20, s. 76.

členském státě, než ve kterém skutečně přebývá. SDEU ve svém rozhodnutí obvyklý pobyt dítěte přímo nedefinoval, ale určil znaky, ze kterých je nutné vycházet. Uvedl, že dítě v místě, kde má obvyklý pobyt, musí být sociálně začleněné a dále určil 9 znaků, ke kterým se má přihlídnout – trvání, předvídatelnost, podmínky, důvody pobytu dítěte na území členského státu, státní příslušnost dítěte, místo školní docházky dítěte, jazykové znalosti dítěte, rodinné a sociální vazby dítěte. Každý případ je pak nutné posuzovat individuálně, dle konkrétních okolností.²⁴ Dále se SDEU zabýval pojmem obvyklý pobyt dítěte rozsudkem z roku 2010 C-497/10 ve věci Barbara Mercredi v. Richard Chaffe, kdy se s předběžnou otázkou na SFEU obrátil britský High Court of Justice. V daném případě se jednalo o nemanželský pár tvořící matku dítěte s francouzským občanstvím, otce dítěte s britským občanstvím a dvouměsíční dítě narozené v Anglii. Matka, jako jediná nositelka rodičovské odpovědnosti, legálně přemístila dvouměsíční dítě na ostrov Reunion. Otec podal u soudu v Anglii návrh na úpravu poměrů k nezletilému dítěti, matka tentýž návrh podala u soudu ve Francii. Řízení v Anglii bylo zahájeno jako první, matka namítala mezinárodní nepřislušnost. Předběžná otázka se v tomto případě týkala obvyklého pobytu kojence, který je zákonným způsobem přemístěn. SDEU odkázal na předchozí rozhodnutí ve věci „A“ a doplnil, že s ohledem na nízký věk dítěte je pro určení obvyklého pobytu dítěte důležité především sociální a rodinné zázemí, které je dáno osobami, které se o dítě starají a na jejichž péči je dítě závislé, tedy především rodinné a sociální zázemí matky. V případě, že tedy dojde k zákonnému přemístění dítěte nízkého věku osobou, která je nositelem rodičovské odpovědnosti a na které je dítě závislé, obvykle tím dochází k získání nového obvyklého pobytu, a v důsledku toho i k přechodu mezinárodní příslušnosti.²⁵

Pojem obvyklý pobyt je nutno odlišovat od pojmu trvalý pobyt, který je pouze pojmem právním, kdy jde o údaj, který je důležitý k evidenci obyvatel a nemusí být shodný, což často ani není, s obvyklým pobytem, tedy s faktickým stavem.²⁶ V §80 občanského zákoníku, je obsažena definice pojmu bydliště jako místo, kde se člověk zdržuje s úmyslem žít tam trvale s výhradou změny okolností.²⁷

---

²⁴ Rozsudek ESD ze dne 2. dubna 2009 ve věci C-523/07 („A“), body 37, 38, 39, 44.

²⁵ Rozsudek SDEU ze dne 22. prosince 2010 ve věci C-497/10 PPU, bod 56.

²⁶ PFEIFFER, Magdalena (2013) Op. Cit. Pozn. 20, s. 64.

²⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, §80.

3 Nařízení Brusel II ter

Nařízení Rady Evropské Unie 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí, dále v práci vždy jen jako „nařízení Brusel II ter“ nebo jen „nařízení“, nabylo účinnosti dne 1. srpna 2022. Toto nařízení nahradilo předchozí nařízení Rady Evropské Unie 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti, známé jako Brusel II bis z roku 2003, které bylo nástupcem původního nařízení Brusel II.

3.1 Oblast působnosti

Oblast působnosti nařízení Brusel II ter je upravena v kapitole 1 článku 1 tohoto nařízení. Obsahuje jak pozitivní vymezení působnosti, tak i negativní vymezení, tedy explicitně vyjmenovává, na jakou problematiku se nařízení nevztahuje.

V prvním odstavci je působnost vymezena pouze na občanskoprávní věci, tím jsou tak vyloučeny všechny ostatní druhy řízení.²⁸ Nařízení se vztahuje na občanské věci týkající se zaprvé rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné, a za druhé na věci týkající se přiznání, výkonu, převedení a omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti.²⁹ Zatímco manželské záležitosti nejsou blíže vymezeny, odstavce 2, 3 a 4 článku 1 nařízení uvádí podrobný výčet otázek rodičovské odpovědnosti. Odstavec 2 obsahuje podrobný demonstrativní výčet záležitostí, na které se vztahuje odstavec 1 písm. b) nařízení, zahrnuje práva péče o dítě a práva styku s dítětem, např. veškerá rozhodnutí o přidělení a výkonu péče v případě rozluky a rozvodu, ale také veškerá rozhodnutí o sporech mezi rodiči za trvání manželství včetně navrácení dítěte, dále všechna rozhodnutí týkající se práva na styk s dítětem nejen rodičů, ale i třetích osob, např. prarodičů nebo sourozenců.³⁰ Právo prarodičů na styk s dítětem řešil jako předběžnou otázku SDEU v rozsudku *Neli Valčeva v. Georgios Babanarakis*, ve kterém dospěl k závěru, že pojem „právo na styk s dítětem“, uvedený v čl. 1 odst. 2 písm. a), jakož i v čl. 2 bodech 7 a 10 nařízení Brusel II bis, musí být vykládán v tom smyslu, že zahrnuje právo prarodičů na styk se svými vnoučaty.³¹ Dále sem spadá opatrovnictví, poručnictví a podobné instituty; určení osoby, orgánu nebo jiného subjektu

---

²⁸ Pintens. Scope and Definitions. In: MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. *Brussels IIter Regulation* [online]. Dr. Otto Schmidt, 2023 [cit. 2023-09-28]. ISBN 978-3-504-08020-4. Dostupné z: <https://ereader.perlego.com/1/book/3846116/96>, s. 66.

²⁹ Nařízení Brusel II ter, kap. 1, čl. 1, odst. 1.

³⁰ Pintens (2023) Op. Cit. Pozn. 28, s. 89.

³¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. května 2018, ve věci C-335/17, bod 33.

odpovědných za dítě či jeho jmění nebo pověřených zastupováním dítěte či napomáháním dítěti a stanovení jejich úkolů; umístění dítěte do ústavní výchovy nebo pěstounské péče³² (jelikož jsou zde zahrnuty pouze občanskoprávní věci, je vyloučeno umístění do ústavní péče v důsledku trestných činů spáchaných dítětem)³³ a opatření k ochraně dítěte spojená se správou, zachováním nebo nakládáním se jměním dítěte. Na základě 10. bodu odůvodnění je třeba rozlišovat mezi opatřeními na ochranu majetku dítěte, která spadají do oblasti působnosti nařízení, a opatřeními týkajícími se majetku dítěte, která se netýkají ochrany dítěte. V 10. bodě odůvodnění se uvádí, že nařízení Brusel II ter se vztahuje pouze na první kategorii opatření a že opatření týkající se majetku dítěte, která se netýkají ochrany dítěte, by se měla nadále řídit nařízením Brusel I bis. Z odůvodnění lze vyvodit, že tvůrci nařízení měli na mysli konflikty mezi rodiči. Pokud rodiče vedou spor o majetek dítěte nebo je jeden z rodičů či oba rodiče ve střetu zájmů vůči dítěti, může být nezbytné přijmout ochranná opatření, např. jmenovat osobu nebo orgán, který bude dítěti pomáhat nebo ho zastupovat. Je na soudu, aby v konkrétním případě posoudil, zda se opatření týká ochrany dítěte, či nikoli.³⁴

Odstavec 4. naopak uvádí okruh věcí, které jsou z oblasti působnosti nařízení vyloučeny.³⁵ Mezi takto vyňaté věci patří určení nebo popření rodičovství; rozhodnutí o osvojení, opatření týkající se péče před osvojením nebo na neplatnost či zrušení osvojení; příjmení a jméno dítěte; nabytí svéprávnosti; vyživovací povinnost; správa jmění nebo dědictví a opatření přijatá v důsledku protiprávních činů spáchaných dětmi.³⁶ Tento seznam vyloučených věcí není úplný, je tedy demonstrativní. Z oblasti působnosti nařízení lze vyvodit, že vyloučeny jsou také všechny statusové otázky. Vyloučena jsou rovněž veřejná opatření obecné povahy ve věcech vzdělávání nebo zdraví a rozhodnutí v oblasti sociálního práva nebo práva na azyl a přistěhovalectví.³⁷

Novinkou oproti původnímu nařízení Brusel II bis je přidání 3. odstavce, který objasňuje vztah mezi nařízením a Haagskou úmluvou z roku 1980.³⁸ Tento odstavec uvádí, která kapitola nařízení se v jakých případech použije. Kapitola III. o mezinárodních únosech dětí a kapitola IV. o uznávání a výkonu se použijí v případech, kdy se neoprávněné přemístění nebo zadržení dítěte týká více než jednoho členského státu. Toto pravidlo

---

³² Nařízení Brusel II ter, kap. 1, čl. 1, odst. 1.

³³ Pintens (2023) Op. Cit. Pozn. 28, s. 90.

³⁴ Pintens (2023) Op. Cit. Pozn. 28, s. 90.

³⁵ Pintens (2023) Op. Cit. Pozn. 28, s. 67.

³⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 1, čl. 1, odst. 4.

³⁷ Pintens (2023) Op. Cit. Pozn. 28, s. 91.

³⁸ Pintens (2023) Op. Cit. Pozn. 28, s. 67.

doplňuje Haagskou úmluvu z roku 1980. V 5. bodě odůvodnění je vysvětleno, že pojem občanské věci zahrnuje návrhy, opatření nebo rozhodnutí, jakož i veřejné listiny a některé mimosoudní dohody týkající se navrácení dítěte podle Haagské úmluvy z roku 1980, které podle judikatury Soudního dvora a v souladu s čl. 19 Haagské úmluvy z roku 1980, nejsou řízeními ve věci rodičovské odpovědnosti, ale jsou s nimi spojeny, a jsou jimi určena některá ustanovení nařízení Brusel II ter.³⁹

3.2 Příslušnost ve věcech rodičovské odpovědnosti

Příslušnost ve věcech rodičovské odpovědnosti je spolu s příslušností ve věcech manželských upravena ve 2. kapitole nařízení Brusel II ter, kdy rodičovské odpovědnosti je věnován celý druhý oddíl nařízení.

3.2.1 Obecná příslušnost

Článek 7. odst. 1 nařízení Brusel II ter stanoví, že soudy členského státu jsou příslušné ve věcech rodičovské odpovědnosti k dítěti, které má obvyklý pobyt v tomto členském státě. Na rozdíl od článku 4 nařízení Brusel Ia není bydliště odpůrce nebo odpůrkyně rozhodující. Ani státní příslušnost dítěte sama o sobě nemá žádný význam pro určení, který stát má mezinárodní příslušnost. Státní příslušnost je významná pouze v kontextu článku 10 odst. 1 nařízení Brusel II ter a článku 12 odst. 4 nařízení, jakož i pro určení obvyklého pobytu. Dle článku 10 nařízení je možná volba soudu, kdy tato volba je omezena, a to například mimo jiné výše zmíněnou státní příslušností jakožto jedním ze znaků silného vztahu dítěte k členskému státu.⁴⁰ Státní příslušnost má význam také pro článek 12 odst. 4 nařízení, kdy je zde příkladem zvláštního vztahu dítěte ke členskému státu.⁴¹ Článek 7 odst. 2 nařízení stanoví vztah ustanovení o příslušnosti obsaženého v článku 7 odst. 1 nařízení k článkům 8 až 10 nařízení.⁴² Podle tohoto odstavce jsou články 8 až 10 ve vztahu ke článku 7 odst. 1 *lex specialis*. Podle článku 7 odst. 1 nařízení Brusel II ter je mezinárodně příslušný soud státu, v němž má dítě obvyklý pobyt v době zahájení řízení. Tím se má zajistit, aby rozhodoval soud, který je s danou věcí nejlépe obeznámen. Soudy státu, v němž má dítě obvyklý pobyt, jsou nejčastěji těmi, které jsou schopny nejrychleji a nejsnáze objasnit rodinné a sociální poměry dítěte. Tyto soudy mohou jednat nejrychleji a mohou ve věci rozhodnout na základě

³⁹ Nařízení Brusel II ter, bod (5) odůvodnění.

⁴⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10, písm. a) iii).

⁴¹ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 12, odst. 4, písm. c).

⁴² Garber. Parental responsibility. In: MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. *Brussels IIter Regulation* [online]. Dr. Otto Schmidt, 2023 [cit. 2023-09-29]. ISBN 978-3-504-08020-4. Dostupné z: <https://ereader.perlego.com/1/book/3846116/157>, s. 127.

blízkosti věci a důkazů bez prodlev, které by vznikly například při přeshraničním dokazování.⁴³ Toto ustanovení o příslušnosti slouží především k ochraně dítěte. Dítě tak může být vyslechnuto přímo soudem, který se nachází v blízkosti místa jeho obvyklého pobytu, aby nemuselo absolvovat potenciálně zatěžující mezinárodní cestu k soudu v zahraničí. Dítě zpravidla ovládá jazyk státu, v němž má obvyklý pobyt, což znamená, že dítě může být soudem vyslechnuto, aniž by musel být přibrán tlumočník. Pokud je tedy příslušný soud státu, v němž má dítě obvyklý pobyt, výrazně se tím snižuje zátěž dítěte spojená s řízením. Kromě toho usnadňuje případnou komunikaci mezi příslušnými soudy a úřadem pro péči o mládež, orgány péče o děti a mládež a dalšími státními orgány. Proto přijetí obvyklého pobytu dítěte jako základního hraničního určovatele rovněž zajišťuje blízkost práva k dané věci. Soudy státu, v němž se nachází obvyklý pobyt dítěte, mohou ve věci rozhodnout, aniž by musely použít cizí právo. Z tohoto důvodu mohou ve věci rozhodnout nejrychleji. Normativní obsah článku 7 nařízení upravuje pouze mezinárodní příslušnost formulací „soudy členského státu“. Je tomu tak proto, že toto ustanovení bere jako výchozí bod pouze obvyklý pobyt dítěte ve členském státě, a nikoliv konkrétní místo ve členském státě. Vzhledem k neexistenci autonomního pravidla v právu Evropské unie se místní a funkční příslušnost určuje podle vnitrostátního práva.⁴⁴

3.2.2 Zvláštní příslušnost

Kromě obecné příslušnosti existuje také institut zachování příslušnosti ve vztahu k právu na styk dítěte.⁴⁵ To se týká případů, kdy se dítě přestěhuje z jednoho členského státu do druhého zákonem povoleným způsobem. V takovém případě si soudy členského státu, ve kterém mělo dítě původní obvyklý pobyt, ponechají po dobu tří měsíců od přestěhování příslušnost odchylně od článku 7 nařízení. Toto činí v případě, má-li osoba, která má právo na styk s dítětem, stále obvyklý pobyt v původním členském státě.⁴⁶ Ve lhůtě stanovené v článku 8 odst. 1 nařízení, tří měsíců od přestěhování, mají soudy členského státu původu lepší znalosti o okolnostech než soudy státu, do kterého se dítě přestěhovalo. Článek 8 odst. 1 nařízení proto rovněž napomáhá procesní ekonomii. Rychlé přizpůsobení stávající soudní úpravy styku zajišťuje kontinuitu práva na styk s dítětem tak, aby příslušnost odpovídala nejlepšímu zájmu dítěte.⁴⁷ Toto ustanovení vede k dalšímu rozvoji zásady perpetuatio

---

⁴³ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 127.

⁴⁴ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 128.

⁴⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 8.

⁴⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 8, odst. 1.

⁴⁷ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 147.

fori.^{48,49} Článek 8 odst. 1 nařízení upravuje pouze mezinárodní příslušnost, tedy místní a funkční příslušnost se určuje opět podle pravidel vnitrostátního práva, jak již bylo výše zmíněno. Soud příslušný podle článku 8 odst. 1 nařízení může rozhodnout o přenesení příslušnosti na soud jiného členského státu na základě článku 12 nařízení, i když, na rozdíl od nařízení Brusel II bis, není na toto pravidlo výslovně odkazováno. Článek 12 odst. 4 písm. a) nařízení Brusel II ter předpokládá, že dítě má zvláštní vztah k členskému státu, v němž nabylo obvyklé bydliště po podání žaloby u soudu.⁵⁰ Toto ustanovení rovněž brání tomu, aby nositel rodičovské odpovědnosti, například jeden z rodičů, rychle změnil obvyklé bydliště dítěte s cílem způsobit změnu práva na styk s dítětem v jeho rodině, tak tedy působí proti tzv. forum shoppingu.^{51,52} Jednou z podmínek je, že se dítě do jiného členského státu musí přestěhovat zákonným způsobem. Nařízení neobsahuje definici pojmu legální přemístění, tím je myšleno přemístění skutečného bydliště dítěte do jiného členského státu, musí se tedy jednat o fyzickou změnu místa, se kterou musí souhlasit oba rodiče dítěte. Nestačí, aby dítě pobývalo v jiném členském státě pouze krátkodobě, například na jazykové výměně nebo na dovolené. Přestěhování lze tedy předpokládat pouze v případě, že se dítě předchozího obvyklého pobytu úmyslně vzdá.⁵³ I z tohoto ustanovení ovšem existuje výjimka v podobě odst. 2 článku 8 nařízení, podle kterého se odst. 1 nepoužije, jestliže se nositel práva na styk s dítětem účastní řízení u soudů členského státu nového obvyklého pobytu dítěte, aniž by vznesl námitku o jejich nepřislušnosti.⁵⁴ Tak totiž konkludentně přijme příslušnost soudů členského státu, v němž má dítě nový obvyklý pobyt. Pokud jde o otázku, za jakých podmínek může osoba vstoupit do řízení, aniž by vznesla námitku, je třeba přihlídnout k odborné literatuře a judikatuře týkající se čl. 24 nařízení Brusel I a čl. 26 nařízení Brusel Ia. Podle ní je třeba vstupem do řízení rozumět každý druh obrany, který přímo směřuje k odmítnutí nebo zamítnutí řízení za účelem získání právní ochrany, pokud je z úkonů zřejmé, že odpůrce uznává pravomoc soudu vydat rozhodnutí.⁵⁵

Specificky je také upravena příslušnost v případech, kdy došlo k protiprávnímu přemístění nebo zadržení dítěte. V takových případech jsou příslušné soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklý pobyt před protiprávním přemístěním nebo zadržením a to až

---

⁴⁸ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 146.

⁴⁹ *perpetuatio fori* je trvání příslušnosti soudu, u něhož bylo řízení zahájeno.

⁵⁰ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 147.

⁵¹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 148.

⁵² *forum shopping* je hovorový výraz pro praxi, kdy si strany vyberou soud, o němž se domnívají, že rozhodne nejvýhodněji.

⁵³ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 151.

⁵⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 8, odst. 2.

⁵⁵ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 155.

do té doby, dokud dítě legálně nezíská obvyklý pobyt v jiném členském státě.⁵⁶ Jako *lex specialis* má toto ustanovení přednost před obecným pravidlem v článku 7 odst. 1 nařízení, a proto se použije přednostně. Podle jeho výslovného znění se článek 9 nařízení použije s výhradou dohody o volbě soudu podle článku 10 nařízení. V případě protiprávního přemístění nebo zadržení dítěte mají tedy strany rovněž možnost dohodnout se na použití soudů jiného členského státu.⁵⁷ Začlenění dítěte do členského státu, do kterého bylo přemístěno, a tedy stanovení nového obvyklého pobytu, nemůže bránit ani nesouhlas nositele rodičovské odpovědnosti, který má právo péče o dítě, ani nesouhlas dítěte. Ke vzniku nového obvyklého pobytu dítěte dochází zejména tehdy, když je dítě integrováno do svého nového sociálního a rodinného prostředí.⁵⁸ Na předběžnou otázku ve věci *SS v. MCP*, zda je členský stát příslušný bez časového omezení podle článku 10 nařízení Brusel II bis v případě, kdy dítě, které mělo v tomto členském státě obvyklé bydliště, bylo protiprávně přemístěno do třetí země a v té poté získalo obvyklé bydliště, odpověděl SDEU tak, že zmíněný článek 10 nařízení se nepoužije. V této situaci se příslušnost určí dle mezinárodních úmluv, a pokud takových úmluv není, použije se článek 14 nařízení.⁵⁹ I když jsou požadavky kladené na integraci dítěte v případě neoprávněného přemístění nebo zadržení přísnější než požadavky na zákonnou změnu bydliště a ke změně obvyklého pobytu tak může dojít až po uplynutí nezanedbatelné doby, neoprávněné přemístění dítěte samo o sobě nebrání změně obvyklého pobytu. Aby nebyl únosce zvýhodněn ohledně práva na příslušnost a aby byl chráněn nositel rodičovské odpovědnosti, jehož právo péče o dítě bylo protiprávním přemístěním porušeno, článek 9 nařízení stanoví příslušnost soudů členského státu původu (čímž se odchyluje od článku 7 nařízení), a to i v případě, že dítě získá obvyklý pobyt ve členském státě, do kterého bylo přemístěno. Rozšířená příslušnost členského státu původu má snížit motivaci k nezákonným přemístěním dětí v rámci členských států a zejména zabránit tomu, aby někdo, kdo neoprávněně přemístí nebo zadrží dítě, dosáhl změny příslušnosti ve svůj prospěch nezákonným jednáním.⁶⁰ Každý, kdo má právo péče o dítě musí dát k tomuto přemístění nebo zadržení souhlas.⁶¹ Kromě osob, které mají právo péče o dítě, musí souhlasit také instituce a jiné orgány, které mají právo na opatrovnictví. Instituce, které plní pouze funkci dohledu, mezi ně nepatří, jejich souhlas tedy není nutný. Souhlas se musí týkat dlouhodobé změny bydliště. Naopak souhlas se změnou bydliště,

---

⁵⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 9.

⁵⁷ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 160.

⁵⁸ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 158.

⁵⁹ Rozsudek SDEU ze dne 24. března 2021 ve věci C-603/20 PPU, body 63 a 64.

⁶⁰ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 159.

⁶¹ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 9.

který je omezen na určitou dobu, není dostačující. Souhlas musí být jasný, jednoznačný a bezpodmínečný, postačí však i souhlas konkludentní. Pokud je souhlas konkludentní, musí být z pohledu objektivního pozorovatele jasně identifikovatelný jako souhlas. Za konkludentní souhlas lze rovněž považovat, pokud nositel opatrovnického práva, který je obeznámen s hmotněprávní situací, vědomě nekoná a z pohledu objektivního pozorovatele lze bez pochybností dospět k závěru, že se jedná o souhlas s přemístěním nebo zadržením, pouhá nečinnost sama o sobě nestačí. Souhlas nesmí být podmíněn, nestačí tedy souhlas s dočasným pobytem s výhradou pozdějšího podání žádosti o návrat. Stejně tak je nedostatečný i slibovaný souhlas. Důkazní břemeno, že souhlas byl udělen, nese osoba, která dítě přemístila do jiné země.⁶² Bez souhlasu musí dítě v novém členském státě pobývat nejméně jeden rok od té doby, co se osoba s právem na péči o něj dozvěděla nebo měla dozvědět, na kterém místě dítě pobývá, dále si dítě na nové prostředí musí zvyknout a musí být splněna jedna z pěti taxativně vymezených podmínek.⁶³ Tyto podmínky jsou vymezeny v článku 9 písm. b) body i) – v) nařízení a jsou následující: „do jednoho roku poté, kdy se nositel práva péče o dítě dozvěděl, nebo se měl dozvědět místo pobytu dítěte, nebyla podána žádost o navrácení dítěte u příslušných orgánů členského státu, do kterého bylo dítě přemístěno nebo ve kterém je zadržováno; žádost o navrácení dítěte podaná nositelem práva péče o dítě byla vzata zpět a ve lhůtě stanovené v bodě i) nebyla podána nová žádost; žádost o navrácení dítěte podaná nositelem práva péče o dítě byla zamítnuta soudem členského státu z jiných důvodů než na základě čl. 13 odst. 1 písm. b) nebo čl. 13 odst. 2 Haagské úmluvy z roku 1980 a proti rozhodnutí již není možné podat řádný opravný prostředek; žádný soud nezahájil řízení podle čl. 29 odst. 3 a 5 v členském státě, ve kterém mělo dítě obvyklý pobyt bezprostředně před protiprávním přemístěním nebo zadržením; soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklý pobyt bezprostředně před protiprávním přemístěním nebo zadržením, vydaly rozhodnutí o právu péče o dítě, které neukládá navrácení dítěte.“⁶⁴ Minimální délka pobytu ve členském státě, do kterého bylo dítě přemístěno, je jeden rok. Dítě musí pobývat ve členském státě, do kterého bylo přemístěno, po dobu nejméně jednoho roku poté, co se osoba, instituce nebo jiný orgán, který má právo péče o dítě, dozvěděla nebo měla dozvědět o jeho pobytu. Podle výslovného znění tohoto ustanovení lhůta jednoho roku nezačíná běžet od neoprávněného přemístění dítěte, ale začíná běžet až poté, co se nositel práva péče o dítě dozví nebo mohl dozvědět o novém místě pobytu dítěte. Z tohoto důvodu

---

⁶² Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 165.

⁶³ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 9.

⁶⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 9, písm. b).

začíná lhůta běžet znovu při každé změně bydliště. Krátká přerušení, například z důvodu dovolené, jsou však irelevantní. Dítě si musí v novém prostředí zvyknout, tedy musí se začlenit do rodinného, sociálního a kulturního prostředí státu, do kterého bylo přemístěno. Tato podmínka je zpravidla splněna již stanovením obvyklého pobytu v členském státě, do kterého bylo dítě přemístěno. Příslušnost přechází podle článku 9 písm. b) bodu i) nařízení na členský stát, do kterého bylo dítě přemístěno, pokud do jednoho roku poté, co se nositel práva péče o dítě dozvěděl nebo měl dozvědět o místě pobytu dítěte, nebyla podána žádost o navrácení dítěte příslušným orgánům členského státu, do kterého bylo dítě přemístěno. Toto ustanovení odpovídá nejlepším zájmům dítěte, protože ve členském státě, do kterého bylo přemístěno, má již delší dobu své bydliště, které se upevnilo v obvyklý pobyt.⁶⁵ Příslušnost přechází na členský stát, do kterého bylo dítě přemístěno podle článku 9 písm. b) bodu ii) nařízení, pokud je žádost o navrácení dítěte podaná nositelem práv péče o dítě vzata zpět a není podána nová žádost ve smyslu článku 9 písm. b) bodu i) nařízení ve lhůtě jednoho roku. Kdo podá žádost o navrácení včas, ale poté ji vezme zpět a neobnoví ji ve lhůtě jednoho roku, ztrácí možnost domáhat se příslušnosti soudů v členském státě původu podle článku 9 písm. b) bodu ii) nařízení. To lze implicitně vyvodit z článku 9 písm. b) bodu ii) nařízení tak, že zpětvzetí žádosti o navrácení nelze jednoduše považovat za následný souhlas s přemístěním nebo zadržením.⁶⁶ Příslušnost přechází na členský stát, do kterého bylo dítě přemístěno podle článku 9 písm. b) bodu iii) nařízení také pokud soud členského státu zamítne žádost o navrácení dítěte podanou nositelem práva péče o dítě z jiných důvodů, než jsou důvody uvedené v článku 13 odst. 1 písm. b) nebo článku 13 odst. 2 Haagské úmluvy z roku 1980 a proti tomuto rozhodnutí již není přípustný řádný opravný prostředek.⁶⁷ Příslušnost přechází na členský stát, do kterého bylo dítě přemístěno podle článku 9 písm. b) bodu iv) nařízení, pokud nebylo zahájeno řízení u žádného soudu podle článku 29 odst. 3 a 5 nařízení ve členském státě, kde mělo dítě obvyklý pobyt bezprostředně před neoprávněným přemístěním nebo zadržením. Skutečnost, že soudy v členském státě, do kterého bylo dítě přemístěno, odmítly navrácení dítěte, nemá sama o sobě vést k zániku příslušnosti členského státu původu pro rozhodnutí o právu péče o dítě. Příslušnost členského státu původu zaniká podle článku 9 písm. b) bodu iv) nařízení, jakmile soudy členského státu původu zamítnou navrácení dítěte v rozhodnutí o právu péče. V takovém případě budou pro budoucí

---

⁶⁵ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 166.

⁶⁶ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 167.

⁶⁷ Řádný opravný prostředek je podle judikatury ESD jakýkoli opravný prostředek, kterým lze rozhodnutí změnit nebo zrušit a který musí být podán v určité lhůtě, která sama o sobě začíná běžet od okamžiku vydání rozhodnutí.

rozhodování o právech péče o dítě příslušné soudy členského státu, do kterého bylo dítě přemístěno. Podmínkou tohoto ustanovení je, že rozhodnutí o právu péče o dítě bylo vydáno soudy předchozího státu, kde mělo dítě obvyklý pobyt. Zde je nutné, aby rozhodnutí vydaly soudy v členském státě původu. Naopak rozhodnutí vydaná soudy státu, do kterého bylo dítě přemístěno a v němž bylo navrácení dítěte zamítnuto, zde nepostačují.⁶⁸ Pokud bylo v členském státě, do kterého bylo dítě přemístěno, zahájeno řízení, ačkoli nebyly splněny podmínky pro změnu příslušnosti, podle článku 18 nařízení má soud prohlásit, že není příslušný.⁶⁹

Dle článku 10 nařízení Brusel II ter je možná také volba soudu, při splnění alespoň jedné z předem daných podmínek. Zaprvé je třeba, aby dítě mělo k danému členskému státu, jehož soudy mají být příslušné, silný vztah. Tento vztah se může projevat například tak, že alespoň jeden z nositelů rodičovské odpovědnosti zde má obvyklý pobyt, dítě zde mělo předchozí obvyklý pobyt, nebo je dítě státním příslušníkem tohoto zvoleného členského státu.⁷⁰ Tento výčet je demonstrativní, tedy příkladný, a může tak být rozšiřován. Je-li dítě státním příslušníkem více států, jsou relevantní všechna státní občanství. Zkoumání, které státní občanství má přednost, se neprovádí. Předchozí obvyklý pobyt dítěte, na rozdíl od nařízení Brusel II bis, je uveden v nařízení Brusel II ter jako příklad úzké vazby. Tato okolnost již byla zmíněna v literatuře k nařízení Brusel II bis jako potenciální varianta pro vznik úzké vazby, takže zde došlo pouze k upřesnění.⁷¹ Druhou podmínkou je, aby se strany, tedy nositelé rodičovské odpovědnosti, domluvily na příslušnosti daného členského státu nejpozději v okamžiku zahájení řízení u soudu, nebo výslovně dobrovolně přijaly jeho příslušnost po zahájení v průběhu řízení.⁷² Podle znění článku 12 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel II bis musela být příslušnost přijata "manžely a nositeli rodičovské odpovědnosti", podle přepracovaného znění musí s příslušností souhlasit nebo ji přijmout obě strany i všichni ostatní nositelé rodičovské odpovědnosti. Pojem nositelé rodičovské odpovědnosti je třeba vykládat široce a zahrnuje i ty, na které byly přeneseny pouze části rodičovské odpovědnosti (např. právo určit bydliště, péči a výchovu, správu majetku). Za účastníky řízení se považují všichni ti, kteří jsou podle vnitrostátního práva klasifikováni jako účastníci řízení. To mohou být nejen rodiče, ale i všechny fyzické a právnické osoby, státní

---

⁶⁸ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 168.

⁶⁹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 169.

⁷⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10, odst. 1.

⁷¹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 175.

⁷² Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10, odst. 1.

zástupce nebo státní orgány, které jsou do řízení zapojeny.⁷³ Třetí podmínkou je nejlepší zájem dítěte, kdy výkon příslušnosti s ním musí být v souladu. Tuto podmínku musí zkoumat soud, což znamená, že v tomto ohledu podléhá dohoda uzavřená mezi stranami dohledu soudu. Pokud se návrh týká více než jednoho dítěte, je třeba soulad příslušnosti s nejlepším zájmem dítěte zkoumat u každého dítěte samostatně. Kontroly ze strany soudů zabraňují tomu, aby byl vybrán soud, který má k dítěti omezený vztah, takže by na něj byla kladena nepřiměřená zátěž. Pokud například dítě neovládá jazyk soudu a pokud je nutné využít tlumočnicka, není to zpravidla v nejlepším zájmu dítěte (zejména proto, že se tím prodlužuje doba řízení).⁷⁴ Článek 12 odst. 4 nařízení Brusel II bis upravoval formou vyvratitelné domněnky, že pokud "dítě má své obvyklé bydliště na území třetího státu, který není smluvní stranou Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech rodičovské odpovědnosti a opatření k ochraně dětí, považuje se soudní příslušnost podle tohoto článku za příslušnost v zájmu dítěte, zejména pokud se zjistí nemožnost konání řízení v daném třetím státě"⁷⁵, což se mělo předpokládat, pokud v tomto státě probíhala válka nebo jiný konflikt, nebo pokud se výkon spravedlnosti fakticky zastavil. Toto ustanovení nebylo do přepracovaného znění zahrnuto. Důvodem je pravděpodobně snaha vyhnout se sporům se třetími zeměmi. V zájmu ochrany nejlepšího zájmu dítěte by se mělo zkoumat postavení dítěte ve státě, o jehož jurisdikci se žádá, a nikoliv stav dítěte nebo situace, které je dítě vystaveno v jiném státě.⁷⁶ Takováto dohoda o volbě soudu dle článku 10 odst. 1 písm. b) nařízení musí být písemná s datem a podpisy stran nebo zapsaná do protokolu před soudem.⁷⁷ Článek 10 nařízení upravuje také situaci, kdy je příslušnost soudů daného členského státu ukončena. Zde záleží na dohodě stran. Pokud se však nedohodnou odchylně od nařízení, tak platí, že příslušnost podle odst. 1 tohoto článku končí, když řízení skončilo, protože už nelze podat řádný opravný prostředek proti rozhodnutí, které bylo vydáno v daném řízení nebo z jiného důvodu.⁷⁸ To, zda má opravný prostředek odkladný účinek či nikoli, je pro klasifikaci opravného prostředku jako řádného stejně irelevantní jako otázka, zda se opravný prostředek podle autonomního práva omezuje na zkoumání čistě právních otázek, nebo zda lze provádět i zjišťování skutkového stavu.⁷⁹ Podle nařízení Brusel II bis

---

⁷³ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 176.

⁷⁴ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 180.

⁷⁵ Nařízení Brusel II bis, kap. 2, oddíl 2, čl. 12, odst. 4.

⁷⁶ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 181.

⁷⁷ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10, odst. 1,2.

⁷⁸ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10, odst. 3.

⁷⁹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 182.

postačovalo, pokud všichni účastníci řízení výslovně nebo jiným jednoznačným způsobem uznali příslušnost soudu v okamžiku, kdy bylo zahájeno řízení. Možnost uznat příslušnost soudu jiným jednoznačným způsobem již v rámci nařízení Brusel II ter neexistuje. Předpokladem přijetí je, že účastníci řízení a nositelé rodičovské odpovědnosti jsou informováni o řízeních probíhajících u těchto soudů. Pokud je jeden z účastníků nepřítomen, nebyl mu doručen dokument o zahájení řízení a nebyl o řízení informován, nelze předpokládat, že tuto příslušnost přijal. Úmysl nositele rodičovské odpovědnosti nelze vyvozovat ani z jednání zástupce, kterého soud ustanovil v nepřítomnosti nositele rodičovské odpovědnosti.⁸⁰ Nařízení Brusel II ter nyní umožňuje přijetí v průběhu řízení. Tato možnost je obsažena přímo v nařízení, na rozdíl od návrhu se nevyžaduje odvolání na vnitrostátní právo.⁸¹ Vzhledem k tomu, že seznam důvodů v článku 10 odst. 1 nařízení není konečný, mohou v jednotlivých případech existovat i další kritéria, která vytvářejí dílčí vazbu mezi dítětem a tímto státem. Mezi ně patří například společná státní příslušnost rodičů, pokud si dítě rovněž vytvořilo vazbu k dotyčnému státu, větší množství majetku, který se nachází v tomto státě, obvyklý pobyt jiných osob v tomto státě, k nimž má dítě blízký vztah, jako jsou prarodiče, jiní příbuzní nebo rodič bez rodičovské odpovědnosti, nebo okolnost, že v tomto státě mají být učiněny určité kroky (například lékařské ošetření vyžadující souhlas opatrovnického soudu), okolnost, že dítě často pobývalo v tomto státě nebo záměr všech stran, aby dítě vyrůstalo v tomto státě. Vazbu je třeba zkoumat v každém jednotlivém případě a může být zamítnuta i tehdy, pokud je dán některý z důvodů uvedených v článku 10 odst. 1 nařízení.⁸² Místní a funkční příslušnost jsou určeny výhradně vnitrostátním právem. Příslušnost podle článku 10 odst. 1 písm. b) bodu ii) nařízení je výlučná, tedy nahrazuje ostatní ustanovení o příslušnosti v nařízení.⁸³ Soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, je povinen zkoumat příslušnost z úřední povinnosti podle článku 18 nařízení v každé fázi řízení. Navrhovatel se musí dovolávat článku 10 nařízení nejpozději v okamžiku zahájení řízení.⁸⁴

„Pokud nelze zjistit obvyklý pobyt dítěte a nelze určit příslušnost podle článku 10, jsou příslušné soudy členského státu, ve kterém se dítě zdržuje.“⁸⁵ Článek 11 odst. 1 nařízení obsahuje ustanovení, které je subsidiárním ustanovením o příslušnosti ve vztahu k ostatním

---

⁸⁰ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 177.

⁸¹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 179.

⁸² Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 176.

⁸³ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 173.

⁸⁴ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 174.

⁸⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 11, odst. 1.

ustanovením nařízení o příslušnosti (články 7 až 10, 12 a 13 nařízení), které se z důvodu ochrany vztahuje také na děti uprchlíků nebo děti, které jsou mezinárodně vysídleny z důvodu nepokojů v členském státě, kde mají obvyklý pobyt podle článku 11 odst. 2 nařízení. Toto ustanovení má přednost před vnitrostátními ustanoveními o příslušnosti, která se použijí, pokud jsou splněny předpoklady stanovené v článku 14 nařízení. Na rozdíl od Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996 se subsidiární příslušnost neuplatní tehdy, pokud nelze zjistit obvyklý pobyt dítěte, ale pouze tehdy, pokud navíc žádný jiný členský stát nařízení není příslušný podle článků 7 až 10, 12 nebo 13 nařízení.⁸⁶ K ochraně dítěte podle článku 11 nařízení postačuje i pouhá dočasná přítomnost, například v rámci další cesty nebo při přesunu. Dítě však musí být v době podání žaloby u soudu stále přítomno v tomto státě, což znamená, že přítomnost po velmi krátkou dobu obvykle nestačí. Článek 11 odst. 1 nařízení opět upravuje pouze mezinárodní příslušnost. Věcná a místní příslušnost, jakož i funkční příslušnost se určuje podle vnitrostátního práva. Předpokladem pro použití ustanovení je, že žádný jiný členský stát nařízení nemá mezinárodní soudní pravomoc podle článků 7 až 10, 13 čl. 12 nebo 13 nařízení, dítě je přítomno v tomto členském státě v době, kdy je zahájeno řízení u soudu členského státu a obvyklý pobyt dítěte nelze zjistit. Tyto předpoklady jsou kumulativní a je povinné, aby byly splněny všechny současně.⁸⁷ Vzhledem k tomu, že pouhá přítomnost dítěte zakládá příslušnost, musí být dítě fyzicky přítomno ve státě, jehož soudy se mají věci zabývat. Pokud je obvyklý pobyt dítěte přemístěn do jiného státu, příslušnost podle článku 11 nařízení zaniká. Z tohoto pohledu se zásada *perpetuatio fori* v rámci působnosti článku 11 nařízení neuplatní.⁸⁸ Podle výslovného znění tohoto ustanovení je předpokladem pro podání žádosti skutečnost, že nelze zjistit místo obvyklého pobytu dítěte. Má-li dítě obvyklý pobyt v některém státě (není podstatné, zda v jiném členském státě nebo ve třetí zemi) a lze-li toto bydliště zjistit, nestačí pouhý pobyt v členském státě k založení jeho příslušnosti. V tomto případě se příslušnost určuje podle článků 7 odst. 1, čl. 8, čl. 9 nařízení nebo (pokud má dítě obvyklý pobyt ve třetí zemi) podle právního systému třetí země nebo podle ustanovení mezinárodních dohod. Příslušnost podle článku 10 nebo na základě přenesení příslušnosti, ke kterému již došlo, je rovněž možná. Pokud je u soudu zahájeno řízení na základě článku 11 nařízení, i když bylo možné zjistit místo obvyklého pobytu dítěte, má soud odmítnout příslušnost podle článku 18 nařízení. Obvyklý pobyt dítěte nelze zjistit, pokud je například nalezeno dítě, které nemá žádné

---

⁸⁶ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 185.

⁸⁷ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 186.

⁸⁸ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 189.

doklady totožnosti a nechce nebo nemůže nic říci o svém původu, opuštěné nemluvně, nebo dítě, které nemá určené místo obvyklého pobytu, protože žije tuláckým způsobem života. Dítě obvykle neopustí jedno místo obvyklého pobytu, aniž by si zároveň nezřídilo nové, což je důvod, proč se článek 11 nařízení použije pouze v několika výjimečných případech. Pokud dítě opustí místo svého obvyklého pobytu, aniž by mu byl zřízen nový obvyklý pobyt, článek 11 nařízení se nepoužije, pokud před opuštěním již probíhalo řízení před soudy původního členského státu. Soud příslušný podle článku 7 odst. 1 nařízení zůstává příslušný v souladu se zásadou *perpetuatio fori*.⁸⁹ V naléhavých případech, kdy by zjišťování obvyklého pobytu dítěte bylo v rozporu s nejlepším zájmem dítěte, se použije článek 15 nařízení, je však třeba se vyhnout rozsáhlým šetřením, která řízení nepřiměřeně zdržují. Článek 11 odst. 2 nařízení rozšiřuje oblast působnosti svého prvního odstavce na děti uprchlíků nebo děti, které jsou mezinárodně vysídleny z důvodu nepokojů v členském státě, kde mají obvyklý pobyt. Tato norma odpovídá ustanovení článku 6 odst. 1 Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996. Ustanovení slouží k ochraně uprchlíků⁹⁰ a vysídlených osob, kdy tyto osoby mají obvykle nadále obvyklý pobyt ve státě, z něhož uprchly nebo byly vysídleny, a vzhledem k potřebě jejich ochrany není rozumné, aby stát, z něhož uprchli nebo byli vyhoštěni, měl nadále jurisdikci. To se týká zejména osob, které uprchly z oblastí, kde probíhá ozbrojený konflikt nebo trvalé násilí, nebo které byly vážně ohroženy systematickým nebo rozsáhlým porušováním lidských práv nebo jsou oběťmi takového porušování.⁹¹

Dle článku 12 nařízení může ve zvláštních případech dojít k přenesení příslušnosti na soud jiného členského státu.⁹² Ve výjimečných případech a je-li to v nejlepším zájmu dítěte, může soud, který je příslušný podle tohoto nařízení, přenést příslušnost k rozhodnutí částečně nebo zcela na soud jiného členského státu. Takto flexibilita má zajistit, aby byl co nejvíce zohledněn nejlepší zájem dítěte v každém jednotlivém případě. Tímto způsobem lze přenesením příslušnosti z jednoho členského státu na jiný zabránit případným obtížím, které vznikají například v důsledku zásady *perpetuatio fori*.⁹³ Předpoklady pro přenesení příslušnosti jsou uvedeny v odstavcích 1 – 5 článku 12 nařízení. Předpokladem je, že soud, u

⁸⁹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 190.

⁹⁰ Nařízení nedefinuje pojem uprchlík, lze využít definici vysídlených osob v čl. 2 písm. c) směrnice Rady 2001/55/ES, podle níž jsou vysídlenými osobami státní příslušníci třetích zemí nebo osoby s nižší státní příslušností, které byly nuceny opustit svou zemi nebo oblast původu nebo které byly evakuovány, zejména na základě výzvy mezinárodních organizací, a které se nemohou bezpečně a trvale vrátit z důvodu situace panující v dané zemi.

⁹¹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 192.

⁹² Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 12.

⁹³ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 194.

něhož bylo zahájeno řízení, je příslušný k rozhodnutí ve věci samé, neexistuje žádná výlučná pravomoc podle článku 10 nařízení, jde o postoupení věci soudu jiného členského státu, k němuž má dítě zvláštní vztah a který by byl lépe způsobilý posoudit nejlepší zájem dítěte v daném konkrétním případě, jsou dány výjimečné okolnosti a jsou dodržena ustanovení týkající se řízení. Uvedené předpoklady musí být splněny kumulativně.⁹⁴ První podmínkou pro použití článku 12 nařízení je, že soud, u něhož probíhá řízení ve věci rodičovské odpovědnosti, je příslušný. Zpravidla bude příslušnost dána články 7 až 11 a 14 nařízení. Pokud soud, u něhož byl podán návrh na zahájení řízení, není příslušný, odmítne svou příslušnost z vlastního podnětu podle článku 19 nařízení. Soud, který není příslušný, nemůže zahájit přenesení příslušnosti. Přenesení příslušnosti podle článku 12 odst. 5 nařízení je vyloučeno, pokud byla výlučná příslušnost soudu určena podle článku 10 nařízení, tento soud nemůže přenést příslušnost na soud jiného členského státu. Důvodem je pravděpodobně to, že v rámci působnosti nařízení Brusel II ter již není podmínkou pro přenesení příslušnosti souhlas alespoň jedné ze stran. Smyslem tohoto pravidla je zabránit přenesení příslušnosti, když se strany dohodly na příslušnosti jednoho z členských států, a v důsledku toho se autonomii stran přikládá větší význam než nejlepšímu zájmu dítěte. V souvislosti s článkem 10 nařízení je třeba zkoumat nejlepší zájem dítěte, ale může se stát, že v průběhu řízení bude nutné přenést příslušnost. Podle znění tohoto ustanovení je přenesení příslušnosti vyloučeno také v případě, že výlučná příslušnost soudu byla určena podle článku 10, ale v průběhu následujícího řízení se ukáže, že je nutné příslušnost přenést. Účastníci řízení s tím nemohou dodatečně souhlasit, a to platí i v případě, že původně dohodnutá volba soudu již neodpovídá nejlepšímu zájmu dítěte. Znění by však mělo být vykládáno teleologicky tak, aby bylo možné přenesení příslušnosti následně.⁹⁵ Přenesení příslušnosti je možné i v rámci článku 9 nařízení, smyslem je zajistit, aby i v těchto případech byla zachována určitá míra flexibility při výkonu příslušnosti, aby byl co nejvíce zohledněn nejlepší zájem dítěte. K přenesení příslušnosti na soudy státu, do kterého bylo dítě uneseno, však může dojít pouze ve zcela výjimečných případech, aby se zajistilo, že smysl tohoto ustanovení - zajistit příslušnost členského státu původu, aby nebyl únosce zvýhodněn - není potlačen.⁹⁶ Příslušnost podle článku 12 nařízení lze přenést pouze na soud jiného členského státu, přenesení na soud třetího státu tedy není možné. Dítě musí mít zvláštní vztah k jinému členskému státu. Ve článku 12 odst. 4 nařízení je uvedeno pět

---

⁹⁴ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 197.

⁹⁵ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 198.

⁹⁶ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 199.

alternativních typů vztahů, které mohou svědčit pro přenesení příslušnosti.⁹⁷ Tento výčet však není taxativní. Přenesení příslušnosti musí být možné v každém jednotlivém případě, včetně případů, kdy je konkrétní vztah vytvořen jinak, než jak je uvedeno v článku 12 odst. 4 nařízení. Zpravidla existence jednoho z těchto pěti bodů nepostačuje k odůvodnění přenesení příslušnosti, ale obecně platí pravidlo, že by měla být splněna dvě nebo více z kritérií, aby přemístění odpovídalo nejlepšímu zájmu dítěte.⁹⁸ Podle nařízení musí mít soud, na který má být příslušnost přenesena, lepší předpoklady pro posouzení nejlepšího zájmu dítěte v konkrétním případě. Nestací tedy, aby byl schopen chránit nejlepší zájem dítěte stejným způsobem jako soud, který je jinak příslušný. Přenesení příslušnosti proto musí přinést skutečnou přidanou hodnotu s ohledem na nejlepší zájem dítěte. Tak tomu bude například v případě, že dítě hovoří pouze jazykem soudů státu, do něhož má být příslušnost přenesena, nebo pokud se dítě v tomto státě v současné době nachází. Na druhé straně je třeba zvážit, zda by postoupení věci mohlo mít nějaké negativní účinky na citové, rodinné a sociální vztahy dítěte nebo na jeho situaci.⁹⁹ Podle nařízení Brusel II bis k přenesení příslušnosti nemohlo dojít proti společné vůli obou stran. Pokud návrh podává soud prvního státu nebo soud jiného státu, musí s ním souhlasit alespoň jedna ze stran, a to i v případě, že je řízení zahájeno z moci úřední. Přepřacované znění již toto omezení nestanoví. Pravidlo v nařízení Brusel II ter odpovídá článkům 8 a 9 Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996.¹⁰⁰ Přenesení příslušnosti nebrání ani skutečnost, že druhý stát může zohlednit jiné skutkové okolnosti, než které by mohl zohlednit první stát. Naopak, právě taková možnost je vlastní tomuto typu mechanismu postoupení věci soudu, který má lepší předpoklady k posouzení věci.¹⁰¹ Článek 12 nařízení doplňuje článek 10 nařízení. V případech, kdy nelze dosáhnout dohody mezi stranami podle článku 10 nařízení, mají soudy jednoho z členských států i jedna ze stran možnost požádat o přenesení příslušnosti.¹⁰² Podle první věty článku 12 odst. 1 nařízení by přenesení příslušnosti na soud jiného členského státu mělo být výjimkou, čímž má být zajištěno, aby nedocházelo k obcházení systému ustanovení o příslušnosti v nařízení Brusel II ter. Toto ustanovení slouží nejlepšímu zájmu dítěte, takže potřeba přenést příslušnost nastává pouze ve výjimečných případech. Článek 12 nařízení neumožňuje postoupení věci soudu v technickém slova smyslu. To by totiž vedlo k tomu, že by soud postoupil řízení, které u něj probíhá, soudu jiného státu, a tento soud by pak v tomto řízení

---

⁹⁷ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 200.

⁹⁸ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 201.

⁹⁹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 203.

¹⁰⁰ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 206.

¹⁰¹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 197.

¹⁰² Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 195.

pokračoval. Naopak, po prohlášení příslušnosti soudem druhého státu ztrácí soudy prvního státu příslušné podle nařízení příslušnost. Řízení před soudem druhého státu není pokračováním, ale novým řízením. Přenesení příslušnosti podle článku 12 nařízení je tedy koordinovaným ukončením řízení před soudem prvního státu a zahájením nového řízení ve stejném duchu před soudem druhého státu, který převzal pravomoc.¹⁰³

Řízení před soudy druhého státu je zcela nezávislé a otázka, které osoby mají postavení účastníka řízení, se řídí místním *lex fori*. Nelze proto s jistotou říci, že všechny osoby, které byly účastníky prvního řízení, budou mít status účastníka řízení také před soudem druhého státu. Při zkoumání nejlepšího zájmu dítěte není soud druhého státu vázán posouzením soudu prvního státu. Předpoklady pro uznání příslušnosti zkoumá samostatně a rozhoduje o nich nezávisle na rozhodnutí vydaném v prvním státě. To, zda mají být strany vyslechnuty, určuje také vnitrostátní právo. Soud druhého státu musí rozhodnout ve lhůtě šesti týdnů stanovené nařízením od doručení usnesení o přenesení příslušnosti nebo od obdržení návrhu jedné ze stran. Prohlášení ve druhém státě je konstitutivní, pokud jde o přenesení příslušnosti a jeho rozsahu, zatímco následující prohlášení, které má učinit soud v prvním státě ohledně své nepřislušnosti, je pouze deklaratorní. Nejasnosti mohly vzniknout v oblasti působnosti nařízení Brusel II bis, když byl návrh podán u soudu ve druhém státě, ale soud v prvním státě o tom nebyl informován, takže po uplynutí lhůty předpokládal, že je stále příslušný. Podle přepracovaného znění musí soud, u kterého bylo zahájeno řízení nebo který byl požádán o určení příslušnosti v druhém státě, neprodleně informovat soud, u kterého bylo zahájeno řízení v prvním státě. Pokud převezme příslušnost, soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, se příslušnosti vzdá. Pokud soud nevydá usnesení o převzetí příslušnosti ve lhůtě šesti týdnů nebo vydá zamítavé usnesení, proces předání se nezdaří a mezinárodní příslušnost si automaticky ponechá soud prvního státu a v řízení před soudem prvního státu se pokračuje.¹⁰⁴ Podle 13. bodu odůvodnění nařízení Brusel II bis nebyl soud druhého státu oprávněn postoupit věc třetímu soudu. Ačkoli přepracované znění již takový bod odůvodnění neobsahuje, toto omezení je třeba stále dodržovat. Pokud soud druhého státu zastává názor, že soud ve třetím členském státě by byl pro posouzení věci vhodnější, musí převzetí věci z těchto důvodů odmítnout. Soud prvního státu poté může dát podnět k přenesení příslušnosti na soudy třetího členského státu, není však povinen tak učinit.¹⁰⁵

---

¹⁰³ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 196.

¹⁰⁴ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 209.

¹⁰⁵ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 210.

Dle článku 13 nařízení je také možno příslušnost přenést na základě žádosti soudu jiného členského státu, který ve věci není příslušný.¹⁰⁶ Předpokladem pro podání žádosti o přenesení příslušnosti je, že je podána soudem členského státu, který není příslušný podle nařízení; dítě má k tomuto členskému státu zvláštní vztah ve smyslu článku 12 odst. 4 nařízení; tento soud má v daném případě lepší předpoklady k posouzení nejlepšího zájmu dítěte; existují výjimečné okolnosti; návrh je podán soudem členského státu, v němž má dítě obvyklý pobyt a procesní pravidla článku 13 odst. 2 nařízení jsou dodržována. Kromě toho se toto ustanovení použije, aniž je dotčen článek 9 nařízení. Podle výslovného znění lze žádost podat pouze soudem členského státu, v němž má dítě obvyklý pobyt. Článek 13 nařízení jasně stanoví, že řízení před soudem členského státu, v němž má dítě obvyklý pobyt, nemusí probíhat, ale stačí, aby se zde místo obvyklého pobytu dítěte nacházelo.¹⁰⁷ Dožádaný soud musí do šesti týdnů od obdržení žádosti rozhodnout, zda přeneše svou příslušnost, či nikoli. Podle článku 13 odst. 2 nařízení musí přezkoumat, zda by vzhledem ke konkrétním okolnostem případu bylo takové přenesení v nejlepším zájmu dítěte. Při svém zkoumání není vázán názorem dožadujícího soudu. Pokud dožádaný soud souhlasí s přenesením své příslušnosti, má o tom neprodleně informovat dožadující soud. Pokud k takovému přijetí ve stanovené lhůtě nedojde, dožadující soud není příslušný.¹⁰⁸

Článek 14 nařízení upravuje zbytkovou příslušnost ve vztahu ke článkům 7 až 11 nařízení. Když nebude příslušný žádný soud členského státu podle předchozích článků, příslušnost v každém členském státě zvlášť se určí v souladu s jeho vnitrostátním právem.¹⁰⁹ Vnitrostátní právo o příslušnosti se použije vždy, pokud žádný členský stát není příslušný podle nařízení. Na rozdíl od článku 6 odst. 2 nařízení toto ustanovení neobsahuje žádné další předpoklady pro použití. Pojem právní předpisy tohoto členského státu zahrnuje jak vnitrostátní právo dotčeného členského státu, tak dvoustranné a mnohostranné smlouvy, které se na tento stát vztahují. To je výslovně uvedeno v nařízení Brusel II bis, podle něhož by pojem právní předpisy tohoto členského státu měl zahrnovat mezinárodní nástroje platné v tomto členském státě.¹¹⁰ Předpokladem pro použití tohoto ustanovení je, že žádný jiný členský stát nařízení nemá pravomoc podle článků 7 až 11 nařízení, což má soud má nejprve ověřit, a pouze v případě záporné odpovědi se může odvolat na ustanovení o příslušnosti, která se použijí v právu tohoto státu. Skutečnost, že pouze doposud nebylo v členském státě

---

¹⁰⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 13.

¹⁰⁷ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 212.

¹⁰⁸ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 213.

¹⁰⁹ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 14.

¹¹⁰ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 214.

zahájeno žádné řízení, nestačí pro aplikaci článku 14 nařízení. Vzhledem k rozsáhlé úpravě příslušnosti se tohoto článku nařízení používá jen zřídka.¹¹¹ I když pravomoc členského státu existuje na základě článku 14 nařízení ve spojení s vnitrostátním právem upravujícím příslušnost, má soud možnost přenést příslušnost podle článku 12 nařízení, protože podle znění článku 12 nařízení je rozhodující pouze to, zda má soud pravomoc rozhodovat ve věci samé, a není podstatné, zda je pravomoc založena na samotném nařízení, nebo na vnitrostátním právu.¹¹²

Článek 15 nařízení upravuje situaci, kdy jsou soudy členského státu příslušné nařídít předběžná opatření i v případě, že k rozhodnutí ve věci samé je příslušný jiný členský stát. Děje se tomu tak pouze v naléhavých případech, a to pokud se dítě fyzicky vyskytuje v daném členském státě nebo pokud se v něm vyskytuje jeho jmění.¹¹³ Návrh na předběžné opatření, včetně ochranného, lze podat na základě článku 15 nařízení, pokud řízení ve věci samé ještě neprobíhá. Skutečnost, že řízení ve věci samé ještě nebylo zahájeno, nezabavuje soud jeho pravomoci podle článku 15 nařízení. Na druhou stranu opatření pozbývají účinku v okamžiku, kdy soud příslušný ve věci samé přijme konečná opatření. Soud již není oprávněn vydávat předběžná opatření podle tohoto článku, pokud již bylo vydáno rozhodnutí ve věci samé. Dostupnost článku 15 nařízení tedy sahá od okamžiku, kdy dojde k samotnému sporu, až do vydání rozhodnutí ve věci samé.¹¹⁴ V rozsudku *Purrucker II* objasnil Evropský soudní dvůr, že žaloba na vydání předběžného opatření a žaloba ve věci samé se nepřekrývají, protože předběžná opatření dle článku 15 odst. 1 nařízení přestanou platit v okamžiku, kdy soud příslušný ve věci samé přijme sám vhodná opatření. Díky tomu tedy není možné, aby si rozhodnutí o předběžných opatřeních a rozsudek ve věci samé odporovaly.¹¹⁵ SDEU rozsudkem ve věci *Jasna Detiček proti Maurizio Sgueglia* uvedl, že článek 20 nařízení Brusel II bis musí být vykládán tak, že není možné, aby soud jednoho členského státu vydal předběžné opatření o svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů, pokud už soud druhého členského státu, příslušný k rozhodování ve věci samé, vydal rozhodnutí, jímž dítě předběžně svěřil do péče druhého z rodičů, a zároveň toto rozhodnutí bylo na území prvního členského státu prohlášeno za vykonatelné.¹¹⁶ Ne každé předběžné opatření

---

¹¹¹ Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 215.

¹¹² Garber (2023) Op. Cit. Pozn. 42, s. 216.

¹¹³ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 15.

¹¹⁴ *Pertegás Sender. Parental responsibility*. In: MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. *Brussels IIter Regulation* [online]. Dr. Otto Schmidt, 2023 [cit. 2023-10-26]. ISBN 978-3-504-08020-4. Dostupné z: <https://ereader.perlego.com/1/book/3846116/249>, s. 119.

¹¹⁵ Rozsudek ESD ze dne 9. listopadu 2010 ve věci C-296/10, bod 86.

¹¹⁶ Rozsudek SDEU ze dne 23. prosince 2009, ve věci C-403/09 PPU, bod 61.

dostupné podle vnitrostátního právního řádu bude automaticky spadat do působnosti článku 15 nařízení. Soudní dvůr zdůraznil, že existují specifické limity, které ukládá samotná formulace odpovídajícího ustanovení článku 20 odst. 1 nařízení Brusel II bis. Za prvé: toto ustanovení lze použít pouze v naléhavých případech. Za druhé: předběžná, včetně zajišťovacích opatření ve smyslu článku 15 odst. 1 musí odpovídat konkrétnímu cíli, tedy ochraně osob nebo majetku. Za třetí: požadovaná opatření musí být místně a časově vymezena.¹¹⁷

V 16. článku nařízení nalezneme úpravu předběžných otázek. Soud členského státu může rozhodnout o předběžné otázce, která je důležitá pro výsledek řízení, které se týká věci mimo oblast působnosti nařízení. Pro rozhodnutí o předběžné otázce není potřeba, aby tento členský stát byl podle nařízení příslušný, rozhodnutí má však účinky pouze v konkrétním řízení, pro které bylo vydáno.¹¹⁸ Článek 16 je úplnou novinkou, neměl žádné předchůdce v nařízení Brusel II, ani v nařízení Brusel II bis. Článek 16 řeší dva různé případy mechanismů pro koncentraci pravomocí, první v odstavcích 1 a 2, druhý v odstavci 3.¹¹⁹ Na základě odstavce 1 platí, že pokud výsledek řízení ve věci, která nespadá do oblasti působnosti tohoto nařízení, před soudem členského státu, závisí na vyřešení předběžné otázky týkající se rodičovské odpovědnosti, může soud v tomto členském státě tuto otázku pro účely tohoto řízení vyřešit, i když tento členský stát není příslušný podle tohoto nařízení.¹²⁰ Podle odstavce 2 má rozhodnutí o předběžné otázce podle odstavce 1 účinky pouze v řízení, pro které bylo toto rozhodnutí vydáno. Z toho plyne omezení jakýchkoli účinků *res iudicata* ve vztahu k předběžné otázce. O otázce, která se předestřela jako předběžná pouze v konkrétním případě tak není závazně rozhodnuto.¹²¹ Podle odstavce 3 platí, že pokud platnost právního úkonu, který byl nebo má být učiněn jménem dítěte v dědickém řízení před soudem členského státu, vyžaduje povolení nebo schválení soudem, může soud v tomto členském státě rozhodnout o povolení nebo schválení takového právního úkonu, i když není příslušný podle tohoto nařízení.¹²² Tento odstavec byl přijat v reakci na rozsudek SDEU ve věci C- 404/14, Matoušková, kdy SDEU odpověděl na předběžnou otázku, jejíž podstatou bylo určení, zda schválení dědické dohody uzavřené opatrovníkem lze považovat za výkon

---

¹¹⁷ Pertegás Sender (2023) Op. Cit. Pozn. 114, s. 223.

¹¹⁸ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 16.

¹¹⁹ Mankowski. Parental responsibility. In: MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. *Brussels IIter Regulation* [online]. Dr. Otto Schmidt, 2023 [cit. 2023-10-26]. ISBN 978-3-504-08020-4. Dostupné z: <https://ereader.perlego.com/1/book/3846116/256>, s. 226.

¹²⁰ Mankowski (2023) Op. Cit. Pozn. 119, s. 229.

¹²¹ Mankowski (2023) Op. Cit. Pozn. 119, s. 230.

¹²² Mankowski (2023) Op. Cit. Pozn. 119, s. 231.

rodičovské odpovědnosti ve smyslu nařízení. Na tuto otázku SDEU odpověděl kladně.¹²³ Zvolené umístění v nařízení Brusel II ter vyvolává nebezpečí, že soudy a poradci v dědických řízeních by mohli odst. 3 přehlédnout nebo ignorovat, přinejmenším v dřívějších dobách jeho existence. V podstatě článek 16 odpovídá na otázky, které vyvstaly a vyvstanou spíše v souvislosti s nařízením o dědictví, dotýkající se jen okrajově otázek upravených nařízením Brusel II ter.¹²⁴ Nařízení Brusel II ter se zabývá pouze procesními otázkami, především příslušností a vymáháním a spoluprací mezi některými orgány veřejné moci. Neobsahuje kolizní normy a nevytváří režim mezinárodního práva soukromého v užším slova smyslu, tedy systém volby práva.¹²⁵ Článek 16 má omezenou věcnou působnost, kdy se omezuje na předběžné otázky týkající se rodičovské odpovědnosti a nevztahuje se na rozvody.¹²⁶ Ve čtvrtém odstavci je poté zakotveno, že se zde obdobně použije ustanovení článku 15 odst. 2 nařízení.¹²⁷

3.3 Mezinárodní únos dítěte

Mezinárodní únos dítěte je upraven ve třetí kapitole nařízení Brusel II ter. Komplexní úpravu mezinárodních únosů dětí obsahuje Haagská úmluva z roku 1980, na kterou nařízení Brusel II ter odkazuje a kterou pouze doplňuje, nikoli nahrazuje. Ve článku 22 nařízení je upraveno navrácení dítěte podle Haagské úmluvy z roku 1980. Dle tohoto článku je třeba, aby byla osobou nebo orgánem, který má za to, že došlo k porušení práva péče o dítě, podána žádost o rozhodnutí nařizující navrácení dítěte do státu obvyklého pobytu dítěte. Jedná se o dítě, kterému je méně než 16 let a které bylo protiprávně přemístěno nebo zadrženo v jiném členském státě, než je stát, ve kterém má dítě obvyklý pobyt. Tato žádost o rozhodnutí bude podána na základě Haagské úmluvy z roku 1980, vedle ní se použijí články 23 až 29 nařízení Brusel II ter a také celá šestá kapitola tohoto nařízení.¹²⁸ Zde je třeba, aby byly splněny výslovně uvedené podmínky. První z nich je věk dítěte, kdy článek 22 nařízení uvádí hranici 16 let. Toto upřesnění, které nebylo obsaženo v původním nařízení Brusel II bis, je odůvodněno tím, že nové nařízení nyní obsahuje obecnou a věcnou definici dítěte. Článek 2 odst. 6 nařízení stanoví, že dítě je každá osoba mladší 18 let. Aby však bylo možné nařízení a Haagskou úmluvu z roku 1980 v souvislosti s neoprávněným přemístěním snadno skloubit, musí být zvláštní ustanovení o únosech dětí obsažená v nařízení nutně sladěna s

---

¹²³ Rozsudek SDEU ze dne 6. října 2015 ve věci C-404/14 PPU, body 26, 36 a 38.

¹²⁴ Mankowski (2023) Op. Cit. Pozn. 119, s. 232.

¹²⁵ Mankowski (2023) Op. Cit. Pozn. 119, s. 227.

¹²⁶ Mankowski (2023) Op. Cit. Pozn. 119, s. 228.

¹²⁷ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 16.

¹²⁸ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 22.

osobní působností Haagské úmluvy z roku 1980, která se týká pouze dětí mladších 16 let. Druhou podmínkou je, že jak stát, do kterého bylo dítě neoprávněně přemístěno, tak stát, kde mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním, musí být oba členy Evropské unie. Tato úprava byla obsažena již v článku 11 odst. 1 nařízení Brusel II bis.¹²⁹

Žádost je vyřizována ústředním orgánem členského státu urychleně, konkrétně je ve druhém odstavci článku 23 nařízení uvedena lhůta pěti pracovních dnů, do které musí tento orgán potvrdit její přijetí.¹³⁰ Je nezbytné, aby byl tento postup proveden rychle, k čemuž Haagská úmluva z roku 1980 vyzývá. Článek 11 Haagské úmluvy stanoví, že pokud příslušné orgány nepřijmou rozhodnutí do šesti týdnů od postoupení věci, může je žadatel nebo jeden z dotčených ústředních orgánů požádat o vysvětlení prodlení. Nařízení Brusel II ter, stejně jako článek 11 odst. 3 nařízení Brusel II bis, doplňuje Haagskou úmluvu z roku 1980 o některá pravidla, která mají zlepšit její fungování. Cíl rychlosti byl obecně uvedený již v nařízení Brusel II bis. Nařízení Brusel II ter se rozhodlo jej nejen potvrdit, ale také posílit. Článek 24 nařízení ve světle 40. až 42. bodu odůvodnění zavádí upřesnění, které nařízení Brusel II bis neobsahovalo.¹³¹ Nařízení ve 41. bodě odůvodnění zavádí pro rychlost navrácení dítěte možnost koncentrace soudů na co nejmenší počet, aby ideálně pro celou zemi byl příslušný jeden soud.¹³² Soud první instance musí vydat rozhodnutí nejpozději do šesti týdnů od zahájení řízení, výjimkou jsou pouze mimořádné okolnosti, stejné pravidlo platí i pro odvolací soud.¹³³ Mezi tyto mimořádné okolnosti se dle 42. bodu odůvodnění nezařazují alternativní řešení sporů, tedy i pro ty platí stejně dlouhá lhůta.¹³⁴ Šestitýdenní lhůta běží ode dne postoupení věci soudům prvního stupně, u vyšších soudů běží od okamžiku, kdy byly učiněny všechny nezbytné procesní kroky. Pouze výjimečné okolnosti mohou ospravedlnit to, že soudy nerozhodly ve lhůtě šesti týdnů, přesný výčet těchto výjimečných okolností není uveden a je tedy ponechán prostor pro výklad. V každém případě jsou tyto okolnosti výjimkou z obecného pravidla a měly by být vykládány restriktivně.¹³⁵

---

¹²⁹ Gallant. Parental responsibility. In: MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. *Brussels IIter Regulation* [online]. Dr. Otto Schmidt, 2023 [cit. 2024-02-06]. ISBN 978-3-504-08020-4. Dostupné z: <https://ereader.perlego.com/1/book/3846116/347>, s. 317.

¹³⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 23.

¹³¹ Gallant (2023) Op. Cit. Pozn. 129, s. 320.

¹³² Nařízení Brusel II ter, bod (41) odůvodnění.

¹³³ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 24.

¹³⁴ Nařízení Brusel II ter, bod (42) odůvodnění.

¹³⁵ Gallant (2023) Op. Cit. Pozn. 129, s. 321.

Nařízení Brusel II ter také umožňuje stranám alternativní řešení sporů, jako je například mediace. Překážkou v alternativním řešení sporů je rozpor s nejlepším zájmem dítěte, nepřiměřené zdržení celého procesu, nebo taková situace, kdy by alternativní řešení sporů v konkrétním případě nebylo vhodné, ale naopak by mohlo být kontraproduktivní.¹³⁶ Toto ustanovení je nové oproti dosavadní úpravě, protože v předchozím nařízení Brusel II bis podobná úprava nebyla. Jak plyne ze znění tohoto článku, soud má povinnost vyzvat strany, aby zvážily mediaci. Pro strany naopak není žádná povinnost uzavřít dohodu. Tato dohoda může být uzavřena v jakémkoliv stádiu řízení, ačkoli je samozřejmě nejlepší, když bude uzavřena co nejdříve.¹³⁷ Článek 26 nařízení odkazuje na článek 21 nařízení, dle kterého má dítě, které je schopno vyjádřit svůj názor, právo na to, aby ho vyjádřilo.¹³⁸ Příslušné orgány tak mají dvě povinnosti: zaprvé poskytnout dítěti skutečnou a účinnou příležitost, aby bylo vyslechnuto, a zadruhé posoudit názory vyjádřené dítětem. V původním nařízení Brusel II bis bylo uvedeno, že dítě musí být vyslechnuto, pokud se to nejeví jako nevhodné s ohledem na jeho věk nebo stupeň vyspělosti, toto bylo v nové úpravě změněno, protože soud nemůže posuzovat stupeň vyspělosti dítěte.¹³⁹ Nařízení ve článku 27 upravuje postup pro navrácení dítěte zpět, dle kterého je nutné, aby osoba, která požaduje navrácení dítěte, měla vždy bez výjimky možnost být vyslechnuta. Soud může také v jakékoliv fázi řízení provést předběžné opatření, aby zajistil styk mezi dítětem a osobou, která jeho navrácení požaduje. Předběžná opatření může soud nařídit i spolu s nařízením o navrácení dítěte. Soud může rozhodnutí o nařízení navrácení dítěte prohlásit za předběžně vykonatelné v případě, že je to v nejlepším zájmu dítěte.¹⁴⁰ Podobně jako vyřízení žádosti a zahájení řízení musí být i výkon rozhodnutí nařizující navrácení dítěte proveden urychleně, tedy do šesti týdnů od zahájení vykonávacího řízení. V případě, že rozhodnutí vykonáno do šesti týdnů není, má žadatel o výkon rozhodnutí nebo ústřední orgán právo požadovat, aby toto prodlení bylo odůvodněno.¹⁴¹ Ve článku 29 nařízení upravuje také případy, kdy je navrácení dítěte podle Haagské úmluvy odmítnuto a jejich postup.¹⁴² Výkladem článku 11 odst. 7 a 8 nařízení Brusel II bis se zabýval SDEU ve věci RG v. SF, kdy na předběžné otázky odpověděl, že článek 11 v odst. 7 a 8 nařízení Brusel II bis musí být vykládán tak, aby nebránil členskému státu přiznat specializovanému soudu příslušnost k přezkumu otázek navrácení dítěte nebo

---

¹³⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 25.

¹³⁷ Gallant (2023) Op. Cit. Pozn. 129, s. 322.

¹³⁸ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 21.

¹³⁹ Gallant (2023) Op. Cit. Pozn. 129, s. 323.

¹⁴⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 27.

¹⁴¹ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 28.

¹⁴² Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 29.

péče o dítě, i když byl k jinému soudu podán návrh na zahájení řízení ve věci samé týkající se rodičovské odpovědnosti vůči dítěti.¹⁴³ Článek 29 nařízení je ekvivalentem článku 11 odst. 8 nařízení Brusel II bis, ale na rozdíl od původního nařízení je rozvinutější. Tento článek má 6 odstavců a přináší četná osvětlení a změny oproti předchozí úpravě.¹⁴⁴

3.4 Uznání a výkon cizích rozhodnutí

Uznání a výkon cizích rozhodnutí upravuje nařízení Brusel II ter ve čtvrté kapitole, která je dále rozdělena na oddíly a pododdíly, kdy první pododdíl upravuje uznání rozhodnutí. Některá rozhodnutí členského státu mohou být uznána i bez řízení v jiném členském státě. Když má například dojít pouze ke změně osobního stavu na základě rozhodnutí jednoho členského státu, v jiném členském státě není potřebný žádný zvláštní postup. Každý, kdo je dotčenou stranou, může dle článků 59 až 62 tohoto nařízení navrhnout vydání rozhodnutí o tom, že neexistují důvody pro zamítnutí uznání. Tyto důvody jsou uvedeny v následujících člancích. Uznání rozhodnutí může být zodpovězeno i jako předběžná otázka u soudu členského státu.¹⁴⁵ SDEU ve svém rozhodnutí Rinau zodpověděl na předběžnou otázku, kdy uvedl, že kromě řízení týkajících se osvědčeného rozhodnutí podle článku 11 odst. 8 a článků 40 až 42 nařízení Brusel II bis, může každá dotčená osoba navrhnout neuznání soudního rozhodnutí, i když předtím nebyl podán návrh na uznání rozhodnutí.¹⁴⁶ Článek 31 nařízení vyjmenovává písemnosti, které mají být pro uznání předkládány. Každý, kdo se domáhá uznání rozhodnutí jiného členského státu, musí předložit jedno vyhotovení tohoto rozhodnutí a spolu s tím i osvědčení, jehož náležitosti jsou upraveny ve článku 36 nařízení. V případě, že je to třeba, může soud požadovat překlad nebo přepis jak zmíněného osvědčení, tak i rozhodnutí.¹⁴⁷ Soud, u kterého se řízení vede, může řízení i přerušit, a to zejména v případě, že ve členském státě, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, došlo k podání opravného prostředku nebo byl podán návrh na vydání rozhodnutí o neexistenci důvodů pro jeho uznání.¹⁴⁸

Druhý pododdíl upravuje vykonatelnost a výkon rozhodnutí. Uvádí, že rozhodnutí jednoho členského státu, která se týkají rodičovské odpovědnosti, jsou přímo vykonatelná v jiném členském státě a není k tomu potřeba, aby byla vykonatelnost výslovně prohlášena. I v tomto případě nařízení určuje písemnosti, kterými jsou (jako v předchozím případě)

---

¹⁴³ Rozsudek SDEU ze dne 9. ledna 2015, ve věci C-498/14 PPU, body 44 a 54.

¹⁴⁴ Gallant (2023) Op. Cit. Pozn. 129, s. 333.

¹⁴⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 4, čl. 30.

¹⁴⁶ Rozsudek SDEU ze dne 11. července 2008, ve věci C-195/08 PPU, bod 97.

¹⁴⁷ Nařízení Brusel II ter, kap. 4, čl. 31.

¹⁴⁸ Nařízení Brusel II ter, kap. 4, čl. 33.

rozhodnutí a osvědčení. Specificky je také upraven případ, kdy se jedná o výkon rozhodnutí jiného členského státu, které obsahuje předběžné opatření. V tomto případě je kromě rozhodnutí a osvědčení vyžadováno ještě předložení dokladu o doručení rozhodnutí v případě, že nebylo nařízeno předvolání odpůrce. I zde může příslušný orgán požadovat překlad nebo přepis osvědčení nebo rozhodnutí.¹⁴⁹

Samostatně je ve třetím pododdílu upravena problematika již zmíněného osvědčení. Konkrétně jde o úpravu jeho vydávání a oprav. Osvědčení se týká rozhodnutí v manželských věcech, ve věcech rodičovské odpovědnosti a rozhodnutí, které nařizuje navrácení dítěte. Toto osvědčení je vždy vyplněno do příslušného formuláře, který je přílohou tohoto nařízení. Formulář je vždy specifický pro každou uvedenou oblast, kdy pro rozhodnutí ve věcech rodičovské odpovědnosti je použit formulář v příloze III. Tento formulář se vyplňuje ve stejném jazyce, ve kterém je vydané rozhodnutí, nebo v případě, že to požaduje některá ze stran, v jiném úředním jazyce Evropské unie. Jak už bylo výše zmíněno, dotčený orgán si následně může vyžádat jeho překlad nebo přepis. Specifikou tohoto osvědčení je, že jeho vydání nelze nijak napadnout.¹⁵⁰

Uznání a výkon rozhodnutí mohou být samozřejmě také zamítnuty. Důvody k těmto zamítnutím a postupy pro zamítnutí jsou upraveny ve člancích 38 až 41 nařízení. Co se týče rodičovské odpovědnosti, důvody pro zamítnutí uznání rozhodnutí jsou samostatně od věcí manželských upraveny ve 39. článku nařízení. Tyto důvody pro zamítnutí uznání rozhodnutí jsou vymezeny taxativně, tedy nelze přidat žádný další, ale jsou stanoveny dost široce, s prostorem pro výklad pojmů. K zamítnutí uznání rozhodnutí dojde v případě, že uznání je „zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu,“ kdy tento rozpor, jak je uvedeno, musí být zjevný a zároveň musí být zohledněn nejlepší zájem dítěte. Dalším z důvodů zamítnutí je, že některá ze stran nebyla správně nebo včas písemně vyrozuměna o zahájení řízení, tím pádem se ho nemohla zúčastnit a rozhodnutí tak bylo vydáno bez její přítomnosti. Dále se zamítnutí uznání může dovolat osoba, které bylo rozhodnutím zasaženo do rodičovské odpovědnosti a která zároveň nemohla využít své právo být vyslechnuta. Dalším důvodem je neslučitelnost později vydaného rozhodnutí o rodičovské odpovědnosti, ať už ve členském státě, ve kterém má dojít k uznání, tak v jiném členském státě nebo dokonce i ve třetí zemi, kde je obvyklý pobyt dítěte, ale pouze v rozsahu, ve kterém jsou rozhodnutí ve vzájemném rozporu. Posledním důvodem uvedeným v prvním odstavci článku 39 nařízení je

---

¹⁴⁹ Nařízení Brusel II ter, kap. 4, čl. 35.

¹⁵⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 4, čl. 36.

nedodržení postupu dle článku 82 nařízení. Zvášť je pak ve druhém odstavci upraveno zamítnutí uznání rozhodnutí, kdy dítě schopné (s ohledem na věk a vyspělost) utvořit si a zformulovat vlastní názor, nemělo možnost tento názor vyjádřit. Z tohoto důvodu jsou poté uvedeny dvě výjimky a to případ, že se řízení týkalo pouze jmění dítěte a případ, kdy byla věc naléhavá nebo zde byly závažné důvody, které bylo nutno vzít v potaz.¹⁵¹ Důvody k zamítnutí výkonu rozhodnutí ve věcech rodičovské odpovědnosti jsou poté dle článku 41 nařízení stejné, jako důvody dle článku 39 nařízení uvedené výše.¹⁵²

3.5 Spolupráce ve věcech rodičovské odpovědnosti

Spolupráce ve věcech rodičovské odpovědnosti je v nařízení Brusel II ter upravena v páté kapitole. Obsahem této kapitoly je spolupráce ústředních orgánů členských států. Jak už název kapitoly napovídá, články 76 až 84 nařízení se vztahují pouze na věci týkající se rodičovské odpovědnosti, naopak na manželské věci nebo vyřizování žádostí o navrácení podle Haagské úmluvy z roku 1980, se nevztahují.¹⁵³ Podobná úprava byla obsažena již v předchozím nařízení Brusel II bis ve čtvrté kapitole.

Článek 76 nařízení nahrazuje článek 53 nařízení Brusel II bis, kterému odpovídá téměř doslova. Tento článek je také ekvivalentem článku 6 Haagské úmluvy z roku 1980. Článek 76 nařízení uvádí, že členský stát stanoví ústřední orgán, přičemž výslovně uvádí, že jich může být i více.¹⁵⁴ Nejčastěji je však jen jeden a tímto orgánem bývá ministerstvo spravedlnosti.¹⁵⁵ V České republice je tímto orgánem Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který má sídlo v Brně. Dle 72. bodu odůvodnění nařízení by měl být zvolen takový orgán, který má dostatečné finanční i lidské zdroje, což mají členské státy zajistit.¹⁵⁶

V 77. článku nařízení jsou uvedeny obecné úkoly těchto orgánů. Hlavními úkoly je sdělování informací, přijímání opatření a vzájemná spolupráce. Tento článek odpovídá článku 54 nařízení Brusel II bis, jak už název napovídá, článek se věnuje obecným úkolům, z toho vyplývá, že bude následovat i úprava úkolů zvláštních, ta je poté obsažena ve článku 79 nařízení.¹⁵⁷

---

¹⁵¹ Nařízení Brusel II ter, kap. 4, čl. 39.

¹⁵² Nařízení Brusel II ter, kap. 4, čl. 41.

¹⁵³ Nařízení Brusel II ter, bod (73) odůvodnění.

¹⁵⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 76.

¹⁵⁵ Knöfel. Parental responsibility. In: MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. Brussels IIter Regulation [online]. Dr. Otto Schmidt, 2023 [cit. 2024-03-18]. ISBN 978-3-504-08020-4. Dostupné z: <https://ereader.perlego.com/1/book/3846116/582>, s. 552.

¹⁵⁶ Nařízení Brusel II ter, bod (72) odůvodnění.

¹⁵⁷ Knöfel (2023) Op. Cit. Pozn. 155, s. 557.

Článek 78 nařízení upravuje podávání žádostí prostřednictvím ústředních orgánů, kdy takovéto žádosti může podat buď soud, příslušný orgán nebo v konkrétních případech i nositelé rodičovské odpovědnosti.¹⁵⁸ Nařízení Brusel II ter zavádí tři různé způsoby přeshraniční spolupráce v oblasti rodičovské odpovědnosti: spolupráci mezi ústředními orgány na základě žádosti podané podle článku 78 odst. 2 a 3 nařízení, přímou správní spolupráci podle dohod nebo ujednání mezi členskými státy podle článku 78 odst. 4 nařízení a přímou soudní spolupráci podle článku 86 nařízení.¹⁵⁹

Článek 79 nařízení, jak už bylo výše uvedeno, se věnuje zvláštním úkolům dožádaných ústředních orgánů. V tomto článku jsou tyto zvláštní úkoly, respektive cíle taxativně vyjmenovány. Tento článek je nástupcem článku 55 nařízení Brusel II bis, který ovšem nebyl tolik konkrétní. Na rozdíl od článku 55 nařízení Brusel II bis, článek 79 nařízení již neodkazuje na vnitrostátní právní předpisy o ochraně údajů. Je tomu tak proto, že Obecné nařízení EU o ochraně údajů (GDPR) má v této oblasti přednost před vnitrostátním právem.¹⁶⁰ Zvláštními úkoly, které jsou uvedeny pod písmeny a) – g) článku 79 nařízení, jsou: pomoc při zjišťování místa pobytu dítěte, shromažďování a výměna informací, poskytování informací o pomoci držitelům rodičovské odpovědnosti, usnadňování komunikace mezi soudy, poskytování informací a pomoc soudům podle článku 82 nařízení a alternativní řešení sporů.¹⁶¹

Článek 80 nařízení upravuje spolupráci při shromažďování a výměně informací v řízeních. Je v něm uvedeno, co ústřední orgán ve státě obvyklého pobytu dítěte na základě žádosti předkládá, poskytuje nebo o co může žádat. Ústřední orgány takto předkládají například zprávy o situaci dítěte, o probíhajících řízeních nebo o rozhodnutích, které se týkají rodičovské odpovědnosti. Ve druhém odstavci poté řeší situaci, kdy je dítě vystaveno vážnému nebezpečí, kdy v tomto případě orgán informuje příslušné orgány jiného členského státu o takovémto nebezpečí a o opatřeních, které má v plánu provést. Třetí odstavec upravuje nutnost přiložení překladu k jakýmkoliv písemnostem. Tento překlad musí být vyhotoven v úředním jazyce dožádaného státu. V posledním čtvrtém odstavci je poté uvedena tříměsíční lhůta k předání informací.¹⁶²

---

¹⁵⁸ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 78, odst. 2.

¹⁵⁹ Knöfel (2023) Op. Cit. Pozn. 155, s. 562.

¹⁶⁰ Knöfel (2023) Op. Cit. Pozn. 155, s. 567.

¹⁶¹ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 79.

¹⁶² Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 80.

V článku 81 nařízení je upraveno provádění rozhodnutí v jiném členském státě, tedy situace, kdy jeden soud požádá soud jiného členského státu o pomoc při provádění rozhodnutí. Nejčastěji jde o zajištění výkonu práva na styk s dítětem. I v tomto případě je třeba přiložit k potřebným dokumentům překlad do úředního jazyka dožádaného státu, stejně jako tomu je podle předchozího článku.¹⁶³

Umístění dítěte v jiném členském státě je upraveno ve článku 82 nařízení. Podmínkou je, že nejprve musí být získán souhlas orgánu ve státě, kde má být dítě umístěno. Orgán dožadujícího členského státu předá žádost o souhlas spolu se zprávou o dítěti a s uvedením důvodů pro umístění, zároveň poskytne jakékoliv relevantní informace. Dle 2. odstavce toto neplatí v případě, že má být dítě v péči svého rodiče, v případě umístění k jiným rodinným příslušníkům nebo osobám blízkým je na posouzení konkrétního členského státu, zda je souhlas podle prvního odstavce vyžadován, či nikoliv. Zde je k předkládaným dokumentům opět vyžadován překlad do úředního jazyka členského státu.¹⁶⁴

Výše uvedená pomoc orgánů je bezplatná, protože každý orgán si nese náklady sám.¹⁶⁵ K usnadnění spolupráce se ústřední orgány jednotlivých členských států scházejí, a to na základě svolání Komise v rámci Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci.¹⁶⁶

3.6 Vztah k jiným nástrojům

Vztah nařízení Brusel II ter k jiným nástrojům je upraven v osmé kapitole nařízení, ve které je vždy upraven vztah s konkrétní úmluvou. Hned na začátku článku 94 je uvedeno, že nařízení nahrazuje smlouvy, které mají členské státy mezi sebou navzájem ve věcech, které jsou upraveny nařízením. Specificky je ve druhém odstavci upravena situace pro Finsko a Švédsko, kterým bylo umožněno na vzájemné vztahy použít Úmluvu z roku 1931 mezi Dánskem, Finskem, Islandem, Norskem a Švédskem. Dále je v tomto článku ve čtvrtém odstavci výslovně upraven zákaz diskriminace mezi občany Evropské unie, a to ve vztahu ke státní příslušnosti.¹⁶⁷ Jak již je uvedeno výše, článek 94 obsahuje zásadu přednosti práva Evropské Unie. Výjimkou jsou kromě Finska a Švédky také dohody, které byly uzavřeny mezi členským státem a třetím státem ještě před jeho přístupem k Evropské unii. Dalšími výjimkami jsou Haagské úmluvy, a to zaprvé Haagská úmluva o únosech dětí

---

¹⁶³ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 81.

¹⁶⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 82.

¹⁶⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 83.

¹⁶⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 84.

¹⁶⁷ Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 94.

z roku 1980, která se dle článku 96 nařízení použije na vztahy mezi členskými státy, doplněná ustanoveními nařízení, zadruhé Haagská úmluva o ochraně dětí z roku 1996, dle článku 97 nařízení.¹⁶⁸ Tato kapitola nařízení neupravuje vztah s jinými předpisy evropské unie, pro ty se použijí běžná pravidla jako je *lex specialis derogat legi generali* a *lex posterior derogat legi inferiori*.¹⁶⁹

Jediným odkazem na smlouvy upravené v budoucnu je třetí odstavce článku 94, který uvádí, že pravidla pro určení příslušnosti mezi severskými členskými státy musí být v souladu s nařízením.¹⁷⁰ Jiné omezení pro budoucí smlouvy členských států v nařízení výslovně upraveno není. Osmá kapitola nařízení odpovídá páté kapitole nařízení Brusel II bis, kdy v tomto případě nedošlo k výrazným změnám. Uvažovalo se sice o zrušení tzv. Severské výjimky, kterou je odst. 2 článku 94 nařízení. Nakonec však k jejímu zrušení nedošlo.¹⁷¹ Zcela samostatně je v nařízení upraven vztah smluv se Svatým stolcem, a to ve článku 99 nařízení. Dle tohoto článku není platností nařízení dotčen konkordát mezi Svatým stolcem a Portugalskem z roku 2004.¹⁷²

3.6.1 Vztah k mnohostranným úmluvám

Vztah k některým mnohostranným úmluvám je upraven v 95. článku nařízení. V tomto článku je zakotvena aplikační přednost nařízení před taxativně vyjmenovanými úmluvami, kterými jsou Haagská úmluva z roku 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých, Lucemburská úmluva z roku 1967 o uznávání rozhodnutí týkajících se rozluky manželů, Haagská úmluva z roku 1970 o uznání rozvodů a zrušení manželského soužití a Evropská úmluva z roku 1980 o uznání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí.¹⁷³ V samostatném článku 96 je pak upraven vztah k Haagské úmluvě z roku 1980 upravující mezinárodní únosy dětí. V případě mezinárodního únosu dítěte bude použita Haagská úmluva z roku 1980 v kombinaci s ustanoveními obsaženými ve 3. a 4. kapitole nařízení.¹⁷⁴

---

¹⁶⁸ Calvo Caravaca, Cebrián Salvat. Parental responsibility. In: MAGNUS, Ulrich a Peter MANKOWSKI. *Brussels IIter Regulation* [online]. Dr. Otto Schmidt, 2023 [cit. 2024-03-20]. ISBN 978-3-504-08020-4. Dostupné z: <https://ereader.perlego.com/1/book/3846116/643>, s. 613.

¹⁶⁹ Calvo Caravaca, Cebrián Salvat (2023) Op. Cit. Pozn. 170, s. 614.

¹⁷⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 94.

¹⁷¹ Calvo Caravaca, Cebrián Salvat (2023) Op. Cit. Pozn. 170, s. 615.

¹⁷² Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 99.

¹⁷³ Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 95.

¹⁷⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 96.

3.6.2 Vztah k Haagské úmluvě z roku 1996

Jak už bylo výše zmíněno, článek 97 nařízení zakotvuje aplikační přednost nařízení před Haagskou úmluvou z roku 1996. V tomto případě se nařízení použije vždy, když má dítě obvyklý pobyt na území členského státu, s výjimkou uvedenou v odstavci 2 tohoto článku. Co se týče uznání a výkonu rozhodnutí vydaného členským státem, použije se toto nařízení i pokud má dítě obvyklý pobyt ve státě, který je smluvní stranou Haagské úmluvy z roku 1996.¹⁷⁵ Druhý odstavec článku 97 upravuje výjimku z pravidla aplikační přednosti v případě, že se strany dohodly na jiné příslušnosti, konkrétně na příslušnosti státu, který je smluvní stranou Haagské úmluvy z roku 1996. V otu případě se použije její 10. článek. Další výjimkou je přenesení příslušnosti ze státu členského státu nařízení na smluvní stát úmluvy. Pro tento případ jsou použity články 8 a 9 úmluvy.¹⁷⁶ Dle článku 8 úmluvy může orgán smluvního státu žádat, aby orgán jiného smluvního státu převzal pravomoc nebo přerušil jednání a vyzvat strany k předložení věci k orgánu jiného smluvního státu. V tomto případě jde o smluvní stát, jehož státní příslušnost má dítě, na jehož území má dítě majetek, kde se řeší řízení o návrhu na rozvod, nebo ke kterému má dítě jiný významný vztah.¹⁷⁷ Dle následujícího článku 9 úmluvy pak může smluvní stát požadovat, aby u něj bylo řízení vedeno v případě, kdy se domnívá, že má pro to nejlepší předpoklad.¹⁷⁸ Zvláštností je poté použití článku 13 úmluvy, kdy probíhá jedno řízení u soudu smluvního státu úmluvy a zároveň u soudu členského státu nařízení byl podán návrh na zahájení totožného řízení.¹⁷⁹

4 Vliv nového nařízení Brusel II ter

Jak už bylo výše uvedeno, nařízení Brusel II ter nahradilo s účinností od 1. 8. 2022 původní nařízení Brusel II bis, což přineslo značné novinky, které dále rozebírám podrobněji. Mezi tyto novinky patří posílení důrazu na názor dítěte, možnost volby příslušnosti soudu, zařazení 3. kapitoly týkající se mezinárodních únosů dětí, odstranění požadavku na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí a posílení spolupráce mezi jednotlivými ústředními orgány členských států.

4.1 Změny vlivem nařízení Brusel II ter

Na první pohled je zřejmé, že nová úprava přinesla rozšíření nařízení, neboť nařízení Brusel II ter je podstatně obsáhlejší, než nařízení Brusel II bis. Zatímco původní nařízení

---

¹⁷⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 97, odst. 1.

¹⁷⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 97, odst. 2.

¹⁷⁷ Haagská úmluva z roku 1996, čl. 8.

¹⁷⁸ Haagská úmluva z roku 1996, čl. 9.

¹⁷⁹ Nařízení Brusel II ter, kap. 8, čl. 97, odst. 2, písm. c).

obsahuje pouze 72 článků, nové nařízení jich obsahuje 105. Co se týče oblasti působnosti nařízení, tam k velkým změnám nedošlo, v obou nařízeních je upravena v první kapitole, článku 1. Novinkou je v tomto článku třetí odstavec, který odkazuje na kapitoly III a VI tohoto nařízení, což vzhledem k jejich obsahu v původním nařízení být nemohlo. Ve druhém článku obě nařízení obsahují definice, které jsou přibližně zachovány, nová úprava rozšiřuje definici pojmu rozhodnutí pro účely IV. kapitoly, pro stejné účely pak definuje pojem dohoda. Velkou změnou je přidání definice dítěte. Dítětem je dle článku 2 odst. 2 bodu 6) nařízení každá osoba, které je méně než 18 let.¹⁸⁰

Co se týče otázky příslušnosti, podle článku 7 nařízení Brusel II ter, který upravuje obecnou příslušnost, je příslušnost odvozena podle kritéria obvyklého pobytu dítěte, které s ohledem na nejlepší zájem dítěte zajišťuje, aby rozhodovaly soudy nejbližší zájmům dítěte, které mají o situaci nejlepší přehled.¹⁸¹ To platilo i v případě nařízení Brusel II bis, kde však v 8. článku byl místo pojmu „obvyklý pobyt“ použit pojem „obvyklé bydliště“.¹⁸² Článek 8 nového nařízení odpovídá článku 9. nařízení původního, slovní spojení obvyklé bydliště je však opět nahrazeno obvyklým pobytem. V 9. článku nařízení jsou oproti 10. článku nařízení Brusel II bis přidána úvodní slova „Aniž je dotčen článek 10,“¹⁸³ u písmene b) jsou poté dva nové podpody iii) a iv)¹⁸⁴. Článek 11 nařízení Brusel II bis je v nařízení Brusel II ter přemístěn do nově vzniklé 3. kapitoly upravující mezinárodní únos dítěte. Článek 10 nařízení upravuje volbu soudu, přičemž musí být vždy zohledněn nejlepší zájem dítěte a jeho vztah k danému členskému státu.¹⁸⁵ V původním nařízení Brusel II bis bylo ve článku 12 upraveno pokračování příslušnosti s odkazem na článek 3 onoho nařízení. Článek s podobným názvem v nařízení Brusel II ter nenajdeme, je ale do článku 10 přenesen, kdy odstavec 1 tohoto nařízení odpovídá článku 12 odst. 3 nařízení Brusel II bis.¹⁸⁶ Nově je v tomto odstavci přidán podbod „předchozí obvyklý pobyt dítěte“ jako ukazatel určující silný vztah dítěte ke členskému státu.¹⁸⁷ Samostatně je pak v odst. 1 písm. c) zdůrazněn nejlepší zájem dítěte, kdy v původním nařízení bylo uveden pouze zájem dítěte.¹⁸⁸ Přidán je také odst. 2, který specifikuje náležitosti dohody podle předchozího odstavce.¹⁸⁹ V novém

---

¹⁸⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 1, čl. 2, odst. 2, bod 6).

¹⁸¹ Nařízení Brusel II ter, bod (20) odůvodnění.

¹⁸² Nařízení Brusel II bis, kap. 2, oddíl 2, čl. 8.

¹⁸³ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 9.

¹⁸⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 9, písm. b) iii) a iv).

¹⁸⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10.

¹⁸⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10.

¹⁸⁷ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10, odst. 1, písm. a), ii).

¹⁸⁸ Nařízení Brusel II bis, kap. 2, oddíl 2, čl. 12, odst. 3 písm. b).

¹⁸⁹ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 10, odst. 2.

nařízení je také konkrétněji upravena možnost přenesení působnosti k soudu jiného členského státu, na základě zvláštního vztahu dítěte k tomuto jinému členskému státu. Tento soud může být ve státě, ve kterém dítě mělo nebo naopak bude mít obvyklý pobyt, ve kterém je dítě státním příslušníkem, nebo ve státě, který je místem, kde se nechází jmění dítěte.¹⁹⁰ Tato úprava byla již v 15. článku nařízení Brusel II bis, změna je ve 3. odstavci nařízení Brusel II ter, kdy je upraveno pokračování příslušnosti původního soudu, pokud nebyl informován o přijetí příslušnosti jiným soudem do sedmi týdnů od uplynutí lhůt.¹⁹¹ Tato sedmi týdenní lhůta v původním nařízení obsažena nebyla. Ve 13. článku nařízení Brusel II ter je poté podrobněji rozpracována žádost soudu, který není příslušný, o přenesení příslušnosti, která je v nařízení Brusel II bis pouze v odst. 2 písm. c).¹⁹² Z procesního hlediska je pak upraven postup pro přenesení tak, že soud přeruší probíhající řízení a vyzve účastníky, aby zahájili řízení u jiného soudu s informací o prvním probíhajícím řízení, nebo aby sám stát podal žádost o převzetí příslušnosti.¹⁹³ Předběžná opatření jsou v novém nařízení upravena ve článku 15, který navazuje na článek 20 nařízení Brusel II bis. Nově je zde vložen 2. odstavec, který odkazuje na články 86 a 76 nařízení.¹⁹⁴ Za stejným účelem je pak ve třetím odstavci doplněna druhá věta. Předběžné otázky upravené ve článku 16 nařízení Brusel II ter jsou také novinkou, kdy nařízení Brusel II bis podobnou úpravu postrádá. Společná ustanovení ohledně příslušnosti jsou v obou případech upravena ve 3. oddíle 2. kapitoly. Nařízení Brusel II ter znění tohoto oddílu ponechává, v 17. článku však přidává písmeno c) - zápis do rejstříku, jako jeden z okamžiků zahájení řízení.¹⁹⁵ Článek 20 nařízení Brusel II ter poté upravuje překážku litispendence a závislé žaloby stejně jako článek 19 nařízení Brusel II bis. Novinkou je v odst. 2 přidání odkazu na článek 15 nařízení, dále poté nové odstavce 4 a 5.¹⁹⁶

Jednou z největších změn nové úpravy je větší důraz na názor dítěte a jeho právo vyjádřit ho. Toto právo je upraveno ve článku 21 nařízení, dle kterého dítě, které je schopno svůj názor formulovat, musí mít příležitost jej vyjádřit, a to buď samo, nebo prostřednictvím svého zástupce.¹⁹⁷ Nově je toto právo dítěte výslovně zmíněno i ve člancích upravujících řízení ve věcech rodičovské odpovědnosti a v řízeních o navrácení dítěte, tedy ve článku 26

---

¹⁹⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 12, odst. 1 a 4.

¹⁹¹ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 12, odst. 3.

¹⁹² Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 13.

¹⁹³ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 12, odst. 2, 3 a čl. 13.

¹⁹⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 15, odst. 2.

¹⁹⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 17, písm. c).

¹⁹⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, oddíl 2, čl. 20.

¹⁹⁷ Nařízení Brusel II ter, kap. 2, čl. 21, odst. 1.

nařízení, který odkazuje na výše zmíněný článek 21 nařízení. Ve 39. bodě odůvodnění nařízení je tato zásada více rozpracována tak, že dítěti, které je schopné formulovat svůj názor, má být dán prostor ho vyjádřit a následně by měl být kladen důraz na nejlepší zájem dítěte. Tento bod nařízení také odkazuje na článek 21 odst. 1 Listiny základních práv a svobod Evropské unie, který upravuje zákaz diskriminace a na článek 12 Úmluvy OSN o právech dítěte¹⁹⁸, dle kterého smluvní státy této Úmluvy mají dítěti zabezpečovat právo vyjádřit své názory.¹⁹⁹ Ne vždy je však nutné, aby bylo toto právo dítěte uplatněno, je tomu tak například v situacích, kdy by vyjádření názoru dítěte nebylo v jeho nejlepším zájmu, na čemž by se dohodly obě zúčastněné strany. To, jakým způsobem má být dítě vyslechnuto, je nadále ponecháno na vnitrostátní úpravě. Závěry jsou poté hodnoceny s přihlédnutím k věku a rozumové vyspělosti dítěte.²⁰⁰ Soud má tedy povinnost zhodnotit, zda je dítě schopné formulovat názor, musí mu k jeho vyjádření dát prostor a následně s přihlédnutím k tomuto názoru rozhodnout, a to na základě věku a vyspělosti dítěte.²⁰¹

Další významnou změnou je zařazení třetí kapitoly týkající se mezinárodních únosů dětí, která upravuje navrácení dítěte podle Haagské úmluvy z roku 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, kterou nenahrazuje, ale doplňuje.²⁰² Navrácení dítěte upravovalo již nařízení Brusel II bis ve článku 11, Brusel II ter však tuto úpravu značně rozšiřuje a vyhrazuje jí celou kapitolu. Článek 23 uvádí, že žádost o navrácení dítěte vyřizují ústřední orgány dožádaného státu, a to urychleně, což doplňuje lhůtou pěti pracovních dnů pro potvrzení jejího přijetí.²⁰³ Článek 24 odst. 2 nařízení stanoví šestitýdenní lhůtu pro vydání rozhodnutí orgánu prvního stupně od zahájení řízení, pokud zde nejsou žádné mimořádné okolnosti.²⁰⁴ Tímto krokem došlo ke zpřesnění oproti článku 11 nařízení Brusel II bis, který upravuje navrácení dítěte. Lhůty byly upraveny tak, že soud vydá rozhodnutí do šesti týdnů od podání žádosti.²⁰⁵ Novinkou je také článek 25 nařízení, který umožňuje stranám alternativní řešení sporů, ke kterému soud strany vyzývá, a to v jakékoliv fázi řízení.²⁰⁶ Podobná úprava je obsažena i v české vnitrostátní úpravě, konkrétně v § 486 odst. 1 písm. c) ZŘS, který říká, že „soud činí i bez návrhu vhodná opatření k zajištění podmínek

---

¹⁹⁸ Nařízení Brusel II ter, bod (39) odůvodnění.

¹⁹⁹ New Yorská úmluva o právech dítěte, čl. 12.

²⁰⁰ Nařízení Brusel II ter, bod (39) odůvodnění.

²⁰¹ Praktický průvodce pro uplatňování nařízení Brusel IIb. Online. 2023. ISBN 978-92-76-99141-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.2838/885170>. [cit. 2024-05-10], s. 154.

²⁰² Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 22.

²⁰³ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 23.

²⁰⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 24.

²⁰⁵ Nařízení Brusel II bis, kap. 2, čl. 11, odst. 3.

²⁰⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 25.

pro navrácení dítěte, přičemž zejména učiní opatření k zabránění narušení osobních vazeb mezi dítětem a navrhovatelem.“²⁰⁷ Dále nařízení zakotvuje povinnost urychleně vyřídit návrh na výkon rozhodnutí nařizující navrácení dítěte, konkrétně do šesti týdnů ode dne zahájení vykonávacího řízení, zároveň žádající strana může požádat orgán příslušný k výkonu rozhodnutí o vysvětlení důvodu prodlení, pokud by k takovému prodlení došlo.²⁰⁸

Co se týče výkonu cizích rozhodnutí, dle původního nařízení Brusel II bis byla vyžadovaná doložka vykonatelnosti. Návrh na prohlášení vykonatelnosti je obsažen ve 2. oddílu 3. kapitoly Brusel II bis, konkrétně ve článku 28, kdy výkon rozhodnutí v jiném členském státě je nařízen v případě, že bylo prohlášeno za vykonatelné na návrh jakékoliv ze stran, s výjimkou Spojeného království.²⁰⁹ Nově dle čl. 34 nařízení už tato doložka potřeba není, a tak k vykonatelnosti dojde automaticky, což má za následek zrychlení celého procesu.²¹⁰ Ve 2. oddíle 4. kapitoly Brusel II ter jsou upravena tzv. privilegovaná rozhodnutí a jejich uznání a výkon. Mezi tato rozhodnutí patří rozhodnutí nebo jeho část ohledně práva na styk s dítětem a dále rozhodnutí ohledně práva péče o dítě, podle článku 29 odst. 6 rozhodnutí, které neukládají navrácení dítěte.²¹¹ Tato rozhodnutí jsou vykonatelná také bez požadavku prohlášení vykonatelnosti.²¹² Privilegovaná rozhodnutí obsahovala již původní úprava, která je však takto nepojmenovává; tato rozhodnutí jsou obsažena ve 4. oddíle 3. kapitoly nařízení Brusel II bis. Rozhodnutí týkající se práva na styk s dítětem stejně jako rozhodnutí týkající se navrácení dítěte jsou dle článků 41 a 42 nařízení Brusel II bis vykonatelná i bez doložky vykonatelnosti.²¹³ Tato rozhodnutí tedy za účinnosti Brusel II bis byla jediná, která doložku vykonatelnosti nevyžadovala, dnes už díky nařízení Brusel II ter není vyžadována nikde.

Novinkou je také posílení spolupráce mezi ústředními orgány členských států. V této oblasti došlo ve článku 77 nařízení Brusel II ter, který odpovídá článku 54 nařízení Brusel II bis k přidání druhého a třetího odstavce, kde je mimo jiné zahrnuta možnost využití Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci.²¹⁴ Nově je také v nařízení Brusel II ter článek 78, který upravuje žádosti prostřednictvím ústředních orgánů. Zvláštní úkoly týkající se rodičovské odpovědnosti byly oproti původní úpravě doplněny o bod a), kdy ústřední

---

²⁰⁷ Zákon č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních, § 486 odst. 1 písm. c).

²⁰⁸ Nařízení Brusel II ter, kap. 3, čl. 28.

²⁰⁹ Nařízení Brusel II bis, kap. 3, oddíl 2, čl. 28.

²¹⁰ Nařízení Brusel II ter, kap. 4, oddíl 1, pododdíl 1, čl. 34.

²¹¹ Nařízení Brusel II ter, kap. 4, oddíl 2, čl. 42.

²¹² Nařízení Brusel II ter, kap. 4, oddíl 2, pododdíl 2, čl. 45.

²¹³ Nařízení Brusel II bis, kap. 3, oddíl 2, čl. 41 a 42.

²¹⁴ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 77.

orgány mají poskytovat pomoc při zjištění místa výskytu dítěte a dále o bod d), kdy tyto orgány mají ulehčit komunikaci mezi soudy a příslušnými orgány.²¹⁵ Došlo také k přidání článku ohledně spolupráce při shromažďování výměně relevantních informací, čímž došlo ke zpřesnění nejasností a tyto orgány tak mohou požadovat více informací ohledně rodičovské odpovědnosti, a to například i informace o situaci rodiče nebo jiné pečující osoby.²¹⁶

---

²¹⁵ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, body a), d).

²¹⁶ Nařízení Brusel II ter, kap. 5, čl. 80.

Závěr

Cílem této práce bylo nastínění problematiky rodičovské odpovědnosti v mezinárodním právu soukromém se zaměřením na novou unijní úpravu v podobě nařízení Brusel II ter. Na začátku práce jsem si položila výzkumné otázky, na které bych na závěr ráda odpověděla.

Jako základní výzkumnou otázku mé práce jsem si položila otázku: „Co přinesla nová unijní úprava?“ Na tuto otázku odpovídám ve čtvrté kapitole práce, ve které srovnávám nařízení Brusel II ter s předchozí úpravou nařízení Brusel II bis. Nové nařízení přineslo mnoho změn, mezi nejzásadnější z nich patří zejména posílení důrazu na názor dítěte, možnost volby příslušnosti soudu, zařazení třetí kapitoly týkající se mezinárodních únosů dětí, odstranění požadavku na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí a posílení spolupráce mezi jednotlivými orgány členských států.

Na podotázku co je to obvyklý pobyt dítěte odpovídám ve druhé kapitole práce, ve které tento pojem definuji i s ohledem na judikaturu SDEU. Podotázku jaký je vztah mezi nařízením a dalšími prameny zodpovídám ve třetí kapitole práce, ve které uvádím vztah s různými prameny, ale vyzdvihuji především vztah mezi nařízením Brusel II ter a Haagskou úmluvou z roku 1996. Podotázka koncepce nového nařízení a co obsahuje je zodpovězena ve stěžejní třetí kapitole, ve které nařízení Brusel II ter důkladně popisuji a analyzuji.

Přínosem práce je především komplexní rozbor poměrně nové unijní úpravy včetně porovnání s úpravou původní. Hlavní cíl práce, tedy určit a rozebrat novinky, které nařízení Brusel II ter přineslo, jsem splnila. Osobně mi jako nejprínosnější změnou nařízení přijde posílení důrazu na názor dítěte, jak již bylo výše zmíněno.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; RŮŽIČKA, Květoslav a VYBÍRAL, Petr. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. *Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-889-1.
- PAUKNEROVÁ, Monika. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. Komentáře (Wolters Kluwer ČR)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-368-5.
- PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém. Teoretik*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- Explanatory Report on the Convention, drawn up on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Matrimonial Matters (approved by the Council on 28 May 1998) prepared by Dr Alegria Borrás Professor of Private International Law University of Barcelona. Online. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A51998XG0716>. [cit. 2024-02-11]
- MAGNUS, Ulrich a MANKOWSKI, Peter. *Brussels IIter Regulation*. Online. 2. Verlag Dr. Otto Schmidt, 2022. ISBN 9783504388218. Dostupné z: <https://doi.org/https://www.perlego.com/book/3846116/brussels-iiter-regulation>. [cit. 2024-05-10].
- Praktický průvodce pro uplatňování nařízení Brusel IIb. Online. 2023. ISBN 978-92-76-99141-0. Dostupné z: <https://doi.org/10.2838/885170>. [cit. 2024-05-10].

3. Seznam použitých právních předpisů

- Zákon č. 91/2012 Sb., Zákon o mezinárodním právu soukromém
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 292/2013 Sb., Zákon o zvláštních řízeních soudních
- New Yorská úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb.
- Haagská úmluva z 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí
- Nařízení Rady Evropské Unie 2019/1111 ze dne 25. června 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí, Brusel II ter
- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti, Brusel II bis

4. Seznam použité judikatury

- Rozsudek SDEU ze dne 11. července 2008, ve věci C-195/08 PPU
- Rozsudek ESD ze dne 2. dubna 2009 ve věci C-523/07 („A“)
- Rozsudek SDEU ze dne 23. prosince 2009, ve věci C-403/09 PPU
- Rozsudek ESD ze dne 9. listopadu 2010 ve věci C-296/10
- Rozsudek SDEU ze dne 22. prosince 2010 ve věci C-497/10 PPU
- Rozsudek SDEU ze dne 9. ledna 2015, ve věci C-498/14 PPU
- Rozsudek SDEU ze dne 6. října 2015 ve věci C-404/14 PPU
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. května 2018, ve věci C-335/17
- Rozsudek SDEU ze dne 24. března 2021 ve věci C-603/20 PPU

5. Seznam ostatních zdrojů

- Osobní konzultace s prof. Zavadilovou dne 14. listopadu 2022
- Zápisy z hodiny mezinárodního práva soukromého.

Rodičovská odpovědnost v mezinárodním právu soukromém

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá tématem rodičovské odpovědnosti v mezinárodním právu soukromém se zaměřením na význam nové unijní úpravy. Cílem této práce je identifikace a rozbor novot, které přinesla nová unijní úprava, tedy nařízení známé jako Brusel II ter, účinné od 1. srpna 2022. Obsahem práce je podrobná analýza nařízení Brusel II ter v oblasti rodičovské odpovědnosti a jeho porovnání s předchozí úpravou Brusel II bis. Práce je členěna na čtyři kapitoly, přičemž klíčovou částí práce je rozbor jednotlivých článků nařízení a komparace s korespondujícími články nařízení Brusel II bis. Kromě analýzy nařízení Brusel II ter se práce věnuje také definici pojmů důležitých pro dané téma jako je rodičovská odpovědnost, hraniční určovatel či obvyklý pobyt, spolu s obvyklým pobytem dítěte. Dále je v práci obsažen výčet jednotlivých pramenů rodičovské odpovědnosti, tedy jak unijní prameny, tak mezinárodní smlouvy a vnitrostátní úpravu a jejich vzájemný vztah s předmětným nařízením. Práce obsahuje také rozbor judikatury Soudního dvora Evropské unie navazující na předběžné otázky členských států, vztahující se vždy k určitému článku nařízení či k definovanému pojmu. Při psaní práce byly použity metody deskripce, analýzy, syntézy a komparace. Výsledkem práce je určení a analýza novot, které nařízení Brusel II ter zavádí. Nové nařízení v této oblasti přineslo mnoho změn, mezi nejzásadnější z nich patří zejména posílení důrazu na názor dítěte, jeho právo vyjádřit ho a s ohledem na věk a vyspělost dítěte i právo, aby byl jeho názor zohledněn. Dalšími novotami jsou poté možnost volby příslušnosti soudu, zařazení třetí kapitoly týkající se mezinárodních únosů dětí, odstranění požadavku na prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí a posílení spolupráce mezi jednotlivými orgány členských států.

Klíčová slova: rodičovská odpovědnost, obvyklý pobyt, nařízení Brusel II ter

Parental responsibility in private international law

Abstract

This thesis deals with the topic of parental responsibility in private international law, focusing on the significance of the new EU regulation. The aim of this thesis is to identify and analyse the novelties brought by the new EU regulation known as Brussels II ter regulation, which is effective from 1st August 2022. The content of the thesis is a detailed analysis of the Brussels II ter regulation in the field of parental responsibility and its comparison with the previous Brussels II bis regulation. The thesis is divided into four chapters, the key part of the thesis being the analysis of the individual articles of the Brussels II ter regulation and the comparison with the corresponding articles of the Brussels II bis regulation. In addition to the analysis of the Brussels II ter regulation, the thesis also deals with the definition of concepts relevant to the topic, such as parental responsibility, border determinant or habitual residence, together with the habitual residence of the child. Furthermore, the thesis lists the different sources of parental responsibility, i.e. EU sources as well as international treaties and national regulations and their interrelation with the Regulation in question. The thesis also contains an analysis of the case-law of the Court of Justice of the European Union relating to preliminary questions from the Member States, always relating to a specific article of the Regulation or to a defined concept. The methods of description, analysis, synthesis and comparison were used in the writing of the thesis. The result of the work is the identification and analysis of the novelties introduced by the Brussels II ter regulation. The new regulation has brought many changes in this area, the most important of which include a stronger emphasis on the child's opinion, his or her right to express it and, given the age and maturity of the child, the right to have his or her opinion taken into account. Other innovations are the possibility of choosing the jurisdiction of the court, the inclusion of a third chapter on international child abduction, the removal of the requirement for a declaration of enforceability of the decision and the strengthening of cooperation between the authorities of the Member States.

Key words: parental responsibility, habitual residence, Brussels II ter regulation